

National Network for Children

BUNE PRACTICI

GHID

de cooperare dintre
municipalități și organizații
nonguvernamentale
în domeniul politicii
destinate copiilor
și familiilor

Cuprins

I. Introducere	2
1. Cooperare și parteneriat	2
2. Cui îi este destinat acest ghid?	2
3. În ce domenii sunt identificate bunele practici?	3
4. Cum sunt identificate și selectate acestea?	3
II. Criterii de bune practici	4
III. Exemple de bune practici	5
1. Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței” și Municipalitatea Novi pazar – servicii destinate copiilor și familiilor în situații de risc în cadrul Centrului de sprijin social	5
2. Asociația „Asociația feminină „Ekaterina Karavelova”” și Municipalitatea Silistra – centrul de criză destinat persoanelor victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane	8
3. Asociația „Equilibrium”, Asociația „Speranță și locuințe pentru copii – filiala Bulgaria” și municipalitatea Teteven – închiderea instituției de îngrijire și asistență medico-socială pentru copii din Teteven prin elaborarea și implementarea de servicii preventive și alternative destinate copiilor aflați în situații de risc	11
4. Asociația „Institutul pentru activități și practici sociale” și Municipalitatea Șumen – prestarea serviciului „Ascultarea și interogarea copiilor implicați în proceduri judiciare”	17
5. Asociația „Clubul organizațiilor nonguvernamentale – Târgoviște” și Municipalitatea Târgoviște – implementarea unui model integrat de susținere al creșterii copiilor într-un mediu familial	20
6. Asociația „O nouă cale” și Municipalitatea Hairedin – întreprinderea socială „Albină”	24
7. Asociația „Samarineni” și Municipalitatea Stara Zagora – înființarea unui centru de criză destinat copiilor și femeilor victime ale violenței și traficului de ființe umane	27
8. Asociația „Compassiune” și Municipalitatea Varna – asigurarea serviciului „asistență maternală” ca o activitate delegată de Municipalitatea Varna	30
9. Asociația „SOS așezăminte pentru copii Bulgaria” în parteneriat cu Municipalitatea Veliko Târnovo și Primăria capitalei - programul „Începutul unei vieți independente”	33
10. Asociația „Centrul de dialog interetnic și toleranță AMALIPE” și municipalitățile Kameno, Peștera, Etropole, Biala Slatina, Pavlikeni, Veliko Târnovo și Novi pazar	35
11. Fundația „Pentru copiii noștri” și Primăria capitalei – înființarea unui centru specializat de asistență maternală	38
12. Fundația „Karin dom” și Municipalitatea Varna – intervenție timpurie în vederea prevenirii abandonului copiilor cu dizabilități	42
13. Fundația „Cedar” și Municipalitatea Kiustendil – dezvoltarea serviciului „Centru de plasament de tip familial” destinat copiilor și adulților cu dizabilități	47
Recomandări privind garantarea sustenabilității bunelor practici de cooperare dintre municipalități și organizațiile nonguvernamentale on domeniul politicilor și practicilor destinate copiilor și familiilor	52

I.

Introducere

Prezentul ghid este rezultatul proiectului „**Bune practici în cooperarea dintre municipalități și organizații nonguvernamentale (ONG) în lucrul cu copiii și familiile**”, finanțat de Ministerul afacerilor externe al Republicii Franța. Activitățile sunt strâns legate și de misiunea Rețelei naționale pentru copii de a lucra pentru consolidarea și facilitarea cooperării dintre organizațiile nonguvernamentale cu obiect de activitate similar, și toate părțile interesate în vederea garantării drepturilor și bunăstării copiilor. În mod deosebit, aceasta se referă la cooperarea la nivel local care este de o mare însemnătate, întrucât realizarea propriu-zisă a tuturor politicilor și practicilor destinate copiilor și familiilor se întâmplă acolo. Buna cooperare dintre autoritățile locale și organizațiile nonguvernamentale care funcționează la nivel local duce la creșterea capacității locale de dezvoltare și implementare de bune politici și practici destinate copiilor și familiilor.

1. Cooperare și parteneriat

Parteneriatul poate fi ceva foarte provocator, solicitând mult timp. Fiecare organizație are abordarea, experiența și percepția sa proprie privind ceea ce este de făcut. Comunicarea, cooperarea și coordonarea eficientă nu se întâmplă de la sine. Acestea, precum toate celelalte activități, cer timp și resurse.

Luarea comună a deciziilor câteodată este considerată drept „timp irosit”, mai ales atunci când se referă la o problemă care nu este prioritară pentru celălalt partener. **Prețul parteneriatului și bunei cooperări** cere și uneori duce la:

- Acordarea de mai mult timp și o perioadă de planificare mai lungă;
- Luarea mai dificilă a unor decizii privind anumite probleme;
- Tensiune emoțională, mai ales în cazul problemelor grave și persistente, și o potențială dezamăgire atunci când parteneriatul nu aduce rezultatele scontate.

Totodată, **foloasele depășesc eforturile și contribuie la percepția parteneriatului ca o investiție în vederea implementării eficiente a politicilor naționale:**

- Partenerii încep să înțeleagă mai bine complexitatea problemelor și nevoile beneficiarilor;
- Autoritățile locale beneficiază de sprijinul persoanelor interesate de deciziile luate sau care vor fi afectate de acestea;
- Autoritățile locale au posibilitatea de a beneficia de contribuția și ideile unui cerc mai larg de oameni;
- Publicul larg – nu doar autoritățile, împărtășește responsabilitatea și percepția “Aceasta este o problemă a noastră, nu doar a conducerii municipalității”.

2. Cui îi este destinat acest ghid?

Publicația este destinată mai ales municipalităților și organizațiilor nonguvernamentale din Bulgaria, care au de gând să dezvolte și să implementeze în practică unele servicii și practici sociale în domeniul copiilor și familiilor. Sperăm că ghidul va interesa și pe angajații la nivel local care sunt responsabili pentru finanțarea, dezvoltarea, monitorizarea și evaluarea politicilor destinate copiilor și familiilor.

3. În ce domenii sunt identificate bunele practici?

Practicile vin din domeniul prevenției și acordării de asistență complexă familiilor; susținerea tinerilor care ies din instituții; acordarea de servicii și/sau alte forme de asistență directă, care fac parte dintr-o întreprindere socială, în vederea incluziunii sociale eficiente.

4. Cum sunt identificate și selectate acestea?

În cadrul dezvoltării și implementării proiectului a fost constituit un Consiliu consultativ din care fac parte reprezentanți ai Asociației naționale a municipalităților din Republica Bulgaria, Agenției de asistență socială, Centrului de know-how privind îngrijirea alternativă a copiilor și ai Rețelei naționale pentru copii.

Scopul consiliului a fost să discute și să adopte o metodologie de identificare și evaluare a bunelor practici de cooperare dintre municipalități și organizațiile nonguvernamentale, să susțină identificarea acestora, analiza și selectarea finală a practicilor care urmau a fi incluse în ghidul proiectului. Pe baza metodologiei de identificare și evaluare a bunelor practici aprobate, reprezentanții consiliului au diseminat informații privind procesul de selectare a bunelor practici prin buletinele și paginile de web ale partenerilor în cadrul proiectului și prin alte surse proprii.

Procesul de selectare a fost deschis către toate municipalitățile și organizațiile nonguvernamentale din țară. Li s-a cerut să completeze formularul de descriere a unei practici și să ateste că corespund criteriilor metodologiei privind bunele practici din punctul de vedere al rezultatelor pozitive pentru copii și familii, contribuția la dezvoltarea politicilor locale, transparența, durabilitatea, participarea copiilor și familiilor la procesul de planificare și implementare a practicii, etc.

Ca rezultat al acestui proces, Rețeaua națională pentru copii a primit 13 descrieri de bune practici, care sunt incluse în acest ghid.

Publicația nu are drept scop să răspundă la toate întrebările posibile, nici să furnizeze informații exhaustive, ci doar să prezinte aspectele principale ale dezvoltării și implementării practicii. Sperăm că ea va inspira și va duce la constituirea de multe parteneriate noi care vor contribui la apariția multor schimbări reale și stabile în viața copiilor și familiilor!

II.

Criteria de bune practici

Selectarea bunelor practici cere identificarea unui set de criterii și caracteristici care facilitează colectarea, clasificarea și evaluarea bunelor practici. Criteriile aprobate în cadrul Consiliului consultativ în vederea întocmirii Ghidului de bune practici de cooperare dintre municipalități și ONG-uri sunt după cum urmează:

- **Impactul sau contribuția** la dezvoltarea politicilor locale destinate copiilor și familiilor. Rezultatele obținute pentru copii și familii și impactul pozitiv exercitat/recunoscut privind respectivele sisteme sau politici sectoriale;
- Existența unui **proces transparent** de planificare a serviciului, printr-o incluziune activă a structurilor societății civice și evaluarea nevoilor;
- Activitățile sunt realizate în **parteneriat** cu alte părți interesate de respectivul grup-țintă, **inclusiv prin participarea copiilor și familiilor**;
- Serviciul social prezintă un surplus de valoare în ce privește **incluziunea socială** a beneficiarilor, împu-ternicirea acestora și/sau dacă le-a asigurat posibilitatea de a-și dezvolta independența și autonomia;
- **Caracterul inovațional** (al procesului, rezultatului, contextului): rezultate inovaționale sunt acelea care prezintă trăsături noi și distinctive care le deosebesc de altele cu caracteristici similare și care fac decizia luată în comun mai valoroasă;
- **Continuitatea și transferabilitatea practicii:** în ce măsură această practică se poate repeta în altă parte și să fie transferată în alt context;
- **Durabilitatea:** capacitatea practicii să continue să existe și să funcționeze în afara perioadei de probă;
- **Compatibilitatea:** nivelul de coordonare dintre rezultatele și obiectivele practicii – există un efect vizibil și un impact simțitor în ce privește îmbunătățirea calității vieții oamenilor;
- Practica a dus la **creșterea informării decidenților** la toate nivelurile, precum și în rândul cetățenilor, în privința eventualelor soluții privind probleme sociale comune;
- Practica a contribuit la **dezvoltarea unui personal motivat și calificat** și la împărtășire și transfer de cunoștințe, expertiză și experiență.

III.

Exemple de bune practici

Asigurarea de servicii copiilor și familiilor aflate în situații de risc în cadrul Centrului de sprijin social – Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței” în parteneriat cu Municipality Novi pazar

Scurtă prezentare a practicii

Dezvoltarea și asigurarea de servicii copiilor și familiilor aflate în situații de risc în cadrul Centrului de sprijin social de către Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței” în parteneriat cu Municipality Novi pazar.

Municipality Novi pazar este situată în regiunea Şumen și este o municipalitate relativ mică cu populație de aproximativ 20 000 de persoane care locuiesc în 16 localități. Înainte de anul 2008, pe teritoriul municipalității aproape că nu existau servicii destinate copiilor și familiilor aflate în situații de risc. Singura asistență existentă pentru copiii rămași fără îngrijire părintească era instituția de îngrijire medico-socială a copiilor, și instituția pentru copii lipsiți de îngrijire părintească „Detelina” din Şumen. Cealaltă instituție era situată pe teritoriul municipalității Kaspician, unde adeseori erau plasați copii. În urma cooperării dintre municipalitate și organizațiile nonguvernamentale capacitatea instituțiilor a scăzut, iar pe teritoriul municipalității s-au dezvoltat în mod intens asistența maternală și alte servicii preventive și alternative.

Obiectivele

Obiectivul principal este dezvoltarea unei politici locale de susținere a copiilor și familiilor aflate în situații de risc și constituirea unei rețele de parteneriat bine pusă la punct, la nivel municipal, intermunicipal, regional și național, ceea ce constituie o condiție importantă pentru asigurarea unor servicii sociale de calitate, acordate în timp util, eficiente și eficace, având drept scop îmbunătățirea calității vieții oamenilor și a bunăstării copiilor.

Resursele

Centrul de sprijin social din mun. Novi Pazar a fost înființat în 2008 ca o activitate delegată de stat. La începutul lunii aprilie 2008 Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței ” a câștigat concursul organizat de Municipality Novi Pazar pentru gestionarea acestuia și timp de șase ani Centrul funcționează și se dezvoltă cu succes. În martie 2013 Asociația iarăși a câștigat concursul și a încheiat un nou contract cu Municipality Novi Pazar privind gestionarea Centrului de sprijin social.

Clădirea care găzduiește Centrul, unde găsim sprijin și înțelegere atât cei mici, cât și cei mari, sau pur și simplu „căsuța roz”, cum este cunoscută, este pusă la dispoziție de Municipality Novi Pazar. În 2010 și 2011 Centrul de sprijin social treptat și-a extins activitatea prin crearea de noi servicii destinate copiilor, pentru care Municipality Novi Pazar a pus la dispoziție încă două încăperi.

Depășirea izolării sociale a oamenilor care locuiesc în cele mai îndepărtate localități din zonă se realizează mulțumită autoturismului pus la dispoziție de către municipalitate. Astfel specialiștii din Centrul de sprijin social au posibilitatea să se depășească la ei, să le asculte problemele și împreună să găsească cea mai bună soluție.

Sunt numeroase cazuri în care autoritățile locale, oamenii de rând, sectorul privat și cel civic își unesc eforturile și resursele în numele bunăstării copiilor.

Implementarea proiectului

La începutul implementării serviciului s-au organizat întruniri cu conducerea structurilor administrative și civile, în cadrul cărora s-au semnat acorduri de cooperare. Experiența acumulată de-a lungul anilor a dovedit că în afara profesioniștilor și înaltei calificări a echipei Centrului de sprijin social, un factor foarte important pentru obținerea de bune rezultate în cadrul serviciilor sociale este și parteneriatul dintre instituții, oameni și organizații civice. Partenerul principal, și unul dintre cei mai importanți parteneri ai asociației, este Municipality Novi Pazar. Asociația se bucură de susținerea și asistența completă a municipalității în implementarea și dezvoltarea de servicii sociale destinate copiilor și familiilor aflate în situații de risc. Cu acordul conducerii Municipality Novi Pazar, activitatea Centrului de sprijin social a depășit teritoriul municipalității și de serviciile sociale oferite beneficiază și copiii și familiile din municipalitățile Kaspician, Nikola Kozlevo și Kaolinovo.

De o importanță deosebită este parteneriatul cu Departamentele „Protecția copilului” din orașele Novi Pazar și Kaolinovo. Schimbul rapid de informații actuale și deciziile luate în comun privind întreprinderea unor măsuri adecvate contribuie la soluționarea problemelor în timp util și la obținerea de rezultate pozitive în vederea intereselor supreme ale copiilor aflați în situații de risc.

Parteneriatul Asociației cu Tribunalul, Departamentul de delincvență juvenilă și Comisia locală pentru combaterea actelor anti-sociale ale minorilor (CLCAAM) a dus la aplicarea unor metode de lucru mai eficiente în cazurile unor copii implicați în proceduri judiciare, pregătirea acestora pentru ascultarea la tribunal și la prevenirea și combaterea comportamentului copiilor aflați în conflict cu legea.

De asemenea, asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței” are parteneriate reușite cu școli și grădinițe din cele patru municipalități din zonă. Cu sprijinul școlilor, specialiștii din Centrul de sprijin social realizează cu succes programe de lucru individual și în grup cu copiii pentru a acorda sprijin școlar celor cu nevoi educaționale speciale. Împreună cu copiii și părinții se organizează discuții, convorbiri, campanii informative privind unele subiecte actuale.

La nivel regional organizația are parteneriate reușite cu Direcția regională „Asistență socială”, Complexul de servicii sociale destinate copiilor și familiilor din Șumen. Participă la întâlniri informative și de lucru privind dezinstituționalizarea și dezvoltarea asistenței maternale de calitate.

La nivel național organizația este partener al Asociației „Institutul pentru activități și practici sociale”. O dată pe lună, specialiștii de la IAPS asigură supervizarea specialiștilor care lucrează în Centrul de sprijin social. În procesul de lucru Asociația beneficiază de sprijinul unor organizații nonguvernamentale din întreaga țară în ce privește schimbul de materiale informaționale, filme și lectori.

Satutul de membru al Rețelei naționale pentru copii, dă specialiștilor de la Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței” oportunitatea să facă parte din grupurile de lucru tematice privind problemele copiilor, familiei, învățământului, sănătății, etc., precum și să schimbe experiență cu alte organizații, să participe la conferințe naționale și internaționale, la formări și seminare.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Serviciile oferite de Centrul de sprijin social sunt destinate următoarelor grupuri-țintă:

- Copii aflați în situații de risc între 0 și 18 ani:
  - Victime ale abuzului, violenței, exploatării sau orice alt tratament (pedeapsă) inuman sau umilitor în/ sau în afara familiei;
  - În privința cărora există pericolul să le fie afectată dezvoltarea fizică, psihică, morală, intelectuală și socială;
  - Cu dizabilități;
  - Necuprinși de sistemul de învățământ, cu riscul abandonului școlar sau care deja au abandonat școala.

Și familiile acestora;

- Copii între 0 și 18 ani din comunitate, și familiile acestora, cărora le sunt destinate activitățile de intervenție inițială, precum și diferite campanii informaționale;
- Copii și tineri din instituții specializate sau servicii de tip rezidențial;
- Tineri care ies din instituții specializate sau servicii de tip rezidențial;
- Femei însărcinate, părinți, reprezentanți legali ai unui copil aflat în situație de risc, în privința cărora Departamentul „Protecția copilului”/Direcția “Asistență socială” consideră că au nevoie de susținere sau asistență specifică;
- Aplicații pentru sau asistenți maternali deja aprobați;
- Aplicații pentru sau persoane deja aprobate a deveni părinți adoptivi.

Rezultatele și impactul proiectului

S-a constituit o rețea de parteneriat la nivel municipal și intermunicipal. Mulțumită rezultatelor obținute, municipalitatea a fost provocată să creeze noi servicii destinate copiilor și familiilor – un centru de consultanță familială și un centru de zi pentru copii cu dizabilități care deja funcționează cu succes. Urmează realizarea a mai multor proiecte – o locuință protejată pentru tineri și două centre de plasament de tip familial.

Învățăminte și concluzii

Atunci când se lucrează în parteneriat și toți partenerii cunosc obiectivele și sarcinile, se pot obține rezultate pozitive și se creează noi servicii sociale care corespund nevoilor. Această bună practică poate să fie promovată și implementată de toate municipalitățile din Bulgaria.

Date de contact:

Asociația „Asociația S-O-S femei și copii victime ale violenței ”

Novi pazar 9900
Str. „Gen. Skobelev” № 18
Tel.: +359 537 2 53 43
e-mail :sosnpazar@abv.bg
www.sosnpazar.dir.bg

Municipalitatea Novi pazar

Novi pazar 9900
Str. „Vasil Levski” № 3
Tel: +359 537 2 34 66
Fax: +359 537 2 40 10
e-mail : npazar@icon.bg
www.novipazar.acstre.com

Centrul de criză destinat persoanelor victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane – Asociația feminină „Ekaterina Karavelova” în parteneriat cu Municipality Silistra

Scurtă prezentare a practicii

Constituirea și funcționarea unui centru destinat persoanelor victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane în parteneriat dintre Asociația feminină „Ekaterina Karavelova” și Municipality Silistra.

Municipality Silistra se află în Nord-Estul Bulgariei, orașul Silistra fiind situat pe malul Dunării. Populația municipality este de aproximativ 60 000 de locuitori. În perioada anul 2007 - 31.05.2010 în zonă sunt înregistrate 198 de cazuri de violență împotriva copiilor, cel mai mare număr din cazuri fiind în municipality Dulovo – 125, și municipality Silistra – 53. Copiii, victime ale violenței și traficului, sunt unul dintre grupurile prioritare în strategia Municipality Silistra privind dezvoltarea serviciilor sociale în perioada 2011 – 2015. Înaintea inițierii parteneriatului dintre conducerea municipality și asociația feminină locală, specialiștii din organizație parcurg o serie de formări și specializări în domeniul acordării de sprijin și asistență persoanelor victime ale violenței domestice și ale traficului.

Obiectivele

- Integrarea/reintegrarea reușită în societate și depășirea traumelor emoționale ale beneficiarilor serviciilor centrului;
- Acordarea de sprijin și asistență persoanelor victime ale violenței și traficului de ființe umane prin:
  - Aplicarea metodei „Resilience” (activarea resurselor personalității pentru acumularea de experiență și încredere în soluționarea și depășirea problemelor);
  - Asigurarea unui mediu protejat copiilor și adulților victime ale violenței domestice, traficului sau altei forme de exploatare;
  - Depășirea consecințelor violenței, traficului sau exploatării prin asigurarea unui set de servicii în cazul survenirii unei situații de criză.

Resursele

Organizația dispune de specialiști cu experiență îndelungată în asigurarea de servicii persoanelor victime ale violenței domestice și traficului. Echipa a parcurs diferite formări: „Cum să începem o afacere proprie”, „Lucrul cu femeile victime ale violenței”, „Sindromul arderii profesionale”, „În căutarea unor modele durabile”, „Femeile știu, pot, doresc”, „Bugetarea și decontarea programelor de donații”, „Oportunități de participare a tinerilor la viața publică”, „Lucrăm împreună pentru comunități mai bune”, „Asistența copiilor – victime ale abuzului sexual”, „Lobby și prevenție în sfera problemelor violenței împotriva femeilor și copiilor” și altele. În scopul depășirii sindromului „ardorii profesionale”, echipa parcurge în mod periodic supervizări individuale și în grup. Organizația cooperează strâns cu Alianța pentru protecția împotriva violenței domestice, Comisia națională pentru combaterea traficului de ființe umane și Lobby-ul feminin european în Bulgaria.

Activitatea centrului de criză este garantată din punct de vedere financiar cu resurse din bugetul de stat, începând cu anul 2006. Organizația atrage și finanțare suplimentară pentru activitatea centrului prin elaborarea de proiecte. Cu sprijinul Municipality Silistra se garantează îmbunătățirea bazei materiale, funcționarea tehnică a serviciilor ș.a.

Baza materială a Centrului este proprietate a municipalității, pusă la dispoziție de Municipality Silistra pentru o perioadă de 10 ani. Amplasarea clădirii permite comunicare rapidă cu toate cartierele orașului Silistra, cu instituțiile publice și autoritățile locale. În clădirea pusă la dispoziție sunt amenajate următoarele încăperi: o sală de primire; 3 dormitoare (pentru fiecare persoană/copil cazat este asigurat un pat separat, garderobă, un dulap pentru obiecte personale); bucătărie și sufragerie (mobilită cu utilajele necesare pentru pregătirea și păstrarea produselor alimentare, aparate electrocasnice, veselă și tacâmuri); un living cu locuri separate pentru joc, lectură, scrierea temelor, vizionare TV; grupuri sanitare (separat pentru beneficiari și pentru personal); un birou (un loc de muncă amenajat unde se pot desfășura întâlniri, consultanțe, etc.).

Asociația feminină "Ekaterina Karavelova" lucrează în parteneriat și cooperează cu diferite structuri locale, regionale și naționale – Municipality Kainargea și Municipality Sitovo (Acorduri de cooperare din anul 2013), Tribunalul Silistra (Acord de cooperare din anul 2012), Comisia națională pentru combaterea traficului de ființe umane, ș.a.

Parteneriatul cu Municipality Silistra este un factor-cheie pentru îmbunătățirea calității serviciului, constituirea unei baze materiale mai bune, control și monitorizare a serviciilor prestate. O dată pe lună Municipality Silistra efectuează control și monitorizare a activității Centrului de criză și în caz de nevoie, face recomandări în vederea optimizării activității, repartizarea costurilor și altele. Administratorul Centrului de criză este membru al Comisiei de asistență și servicii sociale pe lângă Municipality, ceea ce constituie o posibilitate de a se influența politicile sociale la nivel local. Nu o dată Municipality Silistra a acordat sprijin, asigurând mobilierul necesar – paturi, dulapuri, birouri, etc.

Cooperarea cu poliția este reglementată printr-un acord de parteneriat cu Direcția regională a afacerilor interne – Silistra, în 2011, pentru îmbunătățirea și optimizarea cooperării în sfera violenței domestice.

Foarte bun e parteneriatul cu mass-media locală și regională și mulțumită acestui fapt organizația este recunoscută în rândul cetățenilor și a reușit să se impună ca o structură activă în domeniul asistenței și serviciilor sociale.

Implementarea

Asociația feminină "Ekaterina Karavelova" lucrează în sfera problemelor femeilor și copiilor victime ale violenței domestice, din anul 1997. În 2001 echipa a reușit să susțină și să implementeze proiectul "Ai încredere în tine" de constituire a unui centru de consultare a femeilor victime ale violenței domestice. Acesta a pus începutul acumulării de experiență practică în acordarea de asistență psihoterapeutică, juridică, socială și medicală femeilor, victime ale violenței domestice, și copiilor acestora. A urmat o finanțare în cadrul Programului PHARE "ACCESS" al Comisiei Europene pentru înființarea unui centru de plasament temporar de femei victime ale violenței. Clădirea cu o suprafață de 150 mp a fost pusă la dispoziție de Municipality Silistra pentru o perioadă de 10 ani. După reconstrucția efectuată, clădirea a devenit foarte funcțională – au fost amenajate o cameră pentru copii, un dormitor și o bucătărie, grupuri sanitare și un birou pentru angajații Centrului. În 2006 organizația a încheiat un contract cu Municipality Silistra de aprobare a calității de furnizor extern al serviciului, în urma unui concurs pentru delegarea serviciului social. Cu ordinul Agenției pentru asistență socială (AAS), în 2008 serviciul a fost transformat într-un Centru de plasament temporar, iar după aceea – într-un centru de criză. În 2012 Organizației i s-a acordat spre folosire gratuită câteva încăperi cu o suprafață de 230 mp, astfel punându-se în exploatare noul Centru de criză destinat persoanelor și copiilor victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane.

Principii de lucru în Centrul de criză

- Asigurarea de sprijin imediat și necondiționat, siguranță și securitate.
- Constituirea de relații de încredere, lipsite de acuzații, cu beneficiarii plasați în centru.
- Un model de lucru clar stabilit, bazat pe încrederea în om și dreptul său să fie informat și responsabil pentru viața sa.
- Abordare multidiscplinară, aplicată de o echipă de asistenți sociali, medici, psihologi, juriști, intermediari în muncă ș.a.
- Acord stabilit de comun acord pe baza informării – beneficiarul înțelege esența muncii care urmează; motivele din cauza cărora se impune o anumită intervenție; rezultatele scontate.

- Toleranță față de diferențe – respect față de identitatea culturală, etnică, religioasă, socială, etc., a beneficiarului.
- Garantarea interesului suprem al copilului pentru dezvoltarea integrală a potențialului copiilor în funcție de nevoile și capacitățile lor.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Beneficiarii direcți sunt victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane din întreaga țară. Grupurile-țintă specifice sunt:

- Copii până în vârsta de 18 ani, victime ale violenței sau traficului intern și/sau extern, în scopul exploatarea sexuală sau prin muncă;
- Persoane adulte, victime ale violenței sau traficului intern și/sau extern, în scopul exploatarea sexuală sau prin muncă.

Beneficiarii indirecti – toate părțile interesate, apropiați și rude ale clienților, societatea în general.

Părțile interesate – toate instituțiile și organizațiile care lucrează în domeniul violenței domestice și traficului de ființe umane – AAS, DRAS (Direcția regională de asistență socială), Direcțiile municipale de asistență socială, Agenția națională pentru protecția copilului (ANPC), Departamentele pentru protecția copilului (DPC), MAI, Direcția regională a afacerilor interne (DRAI), secțiile regionale ale poliției, Municipality, Conducerea regiunii Silistra, Școlile, Comisia națională pentru combaterea traficului de ființe umane, Alianța pentru protecția împotriva violenței domestice, etc.

Rezultatele și impactul proiectului

Pentru eficiența și concentrarea mai mare a activității, serviciile oferite în Centrul de criză sunt repartizate în două direcții: intervenții în situații de criză și asistență socială și psihologică. Constituirea acestor două unități are drept scop să garanteze, pe de o parte, demersurile inițiale în vederea depășirii crizei, iar pe de alta, lucrul cu victima pe termen mai lung, completându-se și susținându-se posibilitățile de recuperare în urma traumei. Intervenția de criză este concentrată asupra problemelor actuale legate de depășirea crizei, practica arătând că durata acesteia este între 1 și 6 săptămâni. După primirea unui beneficiar în situație de criză, în funcție de specificul cazului se implementează un set de măsuri având drept scop ușurarea simptomelor și îmbunătățirea factorilor de mediu, ceea ce duce la stabilizarea rapidă a stării emoționale a persoanei în criză. Asistența socială și psihologică garantează siguranța, prevenirea recidivului și depășirea crizei survenite din cauza evenimentului traumatic. Aceasta cuprinde un set de acțiuni având drept scop garantarea siguranței și satisfacerea nevoilor de bază ale beneficiarilor, reducerea consecințelor negative și provocarea resurselor personale în vederea integrării sociale ale victimelor. Lucrul direct cu beneficiarii este orientat către recuperarea în urma traumei, asigurarea protecției sociale și juridice și prevenirea violenței/retraficării după părăsirea centrului de criză.

Învățăminte și concluzii

Din anul 2001 până acum Organizația a împărtășit practica cooperării cu Municipality Silistra altor organizații nonguvernamentale din țară care activează în domeniul asistenței și serviciilor sociale.

Date de contact:

Asociația feminină „Ekaterina Karavelova”

Silistra 7500
Str. „Vaptzarov” 51, et. 2
Tel/fax: +359 86 820 487
E-mail: ceta@mail.bg
www.ekaravelova.net1.cc
Persoană de contact:
Hristina Gheorghieva
Mob: +359 888 745 120

Municipality Silistra

Str. „Tzar Simeon Veliki” 33
Tel. : +359 86 816 333
E-mail: mayor@silistra.bg
http://www.silistra.bg
Persoană de contact:
Miroslava Mollova
Mob: +359 878 425 620

Închiderea instituției de îngrijire medico-socială pentru copii din Teteven prin crearea și implementarea de servicii preventive și alternative destinate copiilor aflați în situații de risc – Asociația „Equilibrium” în parteneriat cu „Speranță și locuințe pentru copii” și Municipality Teteven

Scurtă prezentare a practicii

Municipality Teteven și Asociația non-profit „Equilibrium” în parteneriat cu organizația nonguvernamentală britanică „Speranță și locuințe pentru copii”. În faza de pregătire a proiectului septembrie – decembrie 2009 s-a semnat acordul de cooperare cu Municipality Teteven și au fost coordonate obiectivele proiectului cu Agenția pentru asistență socială, Agenția națională pentru protecția copilului și Ministerul sănătății. Implementarea propriu-zisă a proiectului a început în ianuarie 2010, proiectul încheindu-se în decembrie 2011.

Municipality Teteven face parte din regiunea Loveci. Populația ei este de aproximativ 23 000 de persoane care locuiesc în 13 localități. Anual, în Bulgaria sunt părăsiți peste 2400 de nou-născuți și indiferent de eforturile depuse în procesul dezinstituționalizării, intrarea către instituții încă este larg deschisă. Obiectivul asociației non-profit „Equilibrium” în parteneriat cu organizația nonguvernamentală britanică „Speranță și locuințe pentru copii” și Municipality Teteven este să arate un model de închidere a unei instituții de îngrijire medico-socială pentru copii (ÎMSC) între 0 și 3 ani și crearea de servicii preventive și alternative pentru copii și părinți aflați în situații de risc. ÎMSC – Teteven este prima instituție închisă pentru copii între 0 și 3 ani, iar modelul asociației „Equilibrium” și „Speranță și locuințe pentru copii” stă la baza închiderii a încă opt ÎMSC în cadrul proiectului Ministerului Sănătății „DIRECȚIA: familia”.

Obiectivele

Închiderea ÎMSC și crearea paralelă a unor servicii și forme de îngrijire printr-o tranziție treptată și bine gestionată de la instituția specializată la un set de servicii sociale destinate copiilor și familiilor în cadrul comunității, care cuprinde susținerea familiilor și forme alternative de asistență.

Obiectivele specifice

- Închiderea intrării către ÎMSC prin formări și susținere din partea Departamentelor pentru protecția copiilor (DPC), spitalele multiprofil de tratament activ (SMPTA) și furnizori de servicii din Regiunea Loveci și municipalitățile vecine, de unde de obicei sunt plasați copii la Teteven.
- Organizarea în Regiunea Loveci și municipalitățile vecine a unei campanii privind asistența maternală și sprijin din partea DPC pentru aprobarea asistenților maternali.
- Căutarea și evaluarea familiilor copiilor instituționalizați și transferarea fiecărui copil către o îngrijire de tip familial – reintegrare, plasare la familia extinsă, asistență maternală, adopție.
- Evaluarea serviciilor existente în Teteven, evidențierea nevoii creării unor noi servicii, incl. elaborarea unui concept privind constituirea unor centre de sprijin social în spațiul restructurat al clădirii ÎMSC.
- Monitorizare și evaluare a dezvoltării și bunăstării copiilor.
- Constituirea unei capacități la nivel local pentru implementarea unei abordări intersectoriale și multidisciplinare în asistența copiilor și familiilor aflate în situații de risc, dezvoltarea independentă a asistenței maternale; garantarea calității noului serviciu.

Resursele

Proiectul dispunea de un buget de 100 000 de euro din Marea Britanie, care se putea utiliza în mod flexibil și în funcție de nevoile care apăreau pe parcursul activității. Centrul de sprijin social era situat în clădirea ÎMESC, care era într-o stare generală bună, cu dimensiuni potrivite și situată într-un loc accesibil. Din bugetul proiectului s-a reparat sistemul de încălzire, s-a reconstruit o parte din spațiu pentru unitatea „Plasament în regim de urgență”, s-au montat noi dulapuri în trei încăperi, o rampă pentru cărucioare. O parte dintre noile utilaje au fost asigurate în cadrul proiectului municipal „Viitorul copiilor pe mâinile noastre”.¹ O altă parte din utilaje și mobilier – mobila de birou și un autoturism destinat asistenței sociale mobile, cositoarea electrică pentru curte, au fost donate de compania SANDVIC - Bulgaria. Unor familii, a căror problemă de bază a fost lipsa de locuință, li s-au pus la dispoziție locuințe proprietate a municipalității.

Pentru implementarea proiectului s-a unit potențialul experțial al asociațiilor „Equilibrium” /4 persoane/, și „Speranță și locuințe pentru copii” /2 persoane/ și au fost atrași alți colaboratori în vederea comunicării și coordonării mai bune a activităților din Teteven /2 persoane/ și Sofia /o persoană/. „Equilibrium” și-a pus la dispoziție experiența solidă în context bulgar în domeniul prevenirii abandonului, susținerea familiilor, re-integrarea copiilor instituționalizați, asistența maternală, gestionarea centrelor de sprijin social. „Speranță și locuințe pentru copii” au prezentat modelul lor de închidere a instituțiilor pentru copii, recunoscut de UNICEF și OMS drept cea mai bună practică internațională.

Proiectul municipal „Viitorul copiilor pe mâinile noastre”, a finanțat 100 de zile de formare și supervizare a personalului ÎMESC, precum și constituirea unei echipe multidisciplinare pentru evaluarea copiilor.

Important este să se sublinieze cooperarea și implicarea majorității departamentelor pentru protecția copilului, precum și cunoștințele și deprinderile specifice și marea motivare a unor conducători-cheie ai autorităților locale și centrale de a se efectua unele proceduri administrative și modificări legislative care cereau decizii curajoase și asumarea de responsabilitate.

Închiderea ÎMESC a fost îmbinată cu crearea unui nou serviciu social prin realocarea resurselor și asigurarea continuității asistenței acordate copiilor și familiilor aflate în situații de risc, precum și a vechimii în muncă a unei părți din personalul ÎMESC -2/3 au fost angajate în CSS.

Implementarea

Proiectul s-a realizat pe teritoriul Regiunii Loveci și Municipality Cerven briag /Regiunea Plevna/, de unde proveneau mulți copii. S-au căutat și evaluat familii din localitățile Etropole, Kneja, Vratsa, Sofia, Plovdiv. Proiectul niciodată n-a fost restrâns din punct de vedere teritorial, pentru că urmam familiile. Cooperam cu municipalitățile, departamentele pentru protecția copilului și furnizorii de servicii sociale, SMPTA, Direcția regională de sănătate publică și Direcția regională pentru asistență socială (DRAS) Loveci, cu lideri formali și neformali ai romilor.

Mai întâi a fost semnat acordul cu Municipality Teteven, un aspect-cheie pentru negocierile cu MS și aprobarea din partea Consiliului de miniștri a închiderii ÎMESC și înființării CSS.

Evaluarea copiilor și familiilor

În prima fază a proiectului s-a făcut o evaluare a copiilor plasați în ÎMESC - 32 la număr la începutul lunii aprilie 2010 – și a familiilor acestora. Evaluarea copiilor s-a făcut de o echipă multidisciplinară în cadrul proiectului municipal „Viitorul copiilor pe mâinile noastre”. Evaluarea familiilor e făcută în comun de către specialiștii de la departamentele pentru protecția copilului din Regiunea Loveci și municipalitățile vecine, de unde provin copiii.

Evaluarea copiilor include: structura familiei, incl. relațiile familiale și sociale; statutul și necesitățile medicale; evaluarea dezvoltării copilului și nevoilor aferente; recomandări privind scoaterea într-o formă potrivită de îngrijire familială în vederea asigurării adaptării reușite în familie, și serviciile de care să beneficieze copilul după trecerea către îngrijirea de tip familial.

1. Din păcate, utilajele și mobilierul existente, care ar fi fost potrivite pentru noul serviciu – proprietate a Ministerului sănătății – nu s-au putut dona CSS din cauza unor constrângeri legislative și a trebuit ca Municipality Teteven să le achiziționeze cu bani din bugetul delgat de stat, ceea ce a îngreunat implementarea serviciului.

Evaluarea familiilor cuprinde: structura familiei, condițiile de locuit și ce îmbunătățiri sunt necesare; relațiile familiale și sociale și intervențiile de sprijin necesare; studiile și competențele acestora; situația economică a gospodăriei și ce intervenții de sprijin sunt necesare.

Evaluarea durează între 4 și 6 săptămâni în funcție de posibilitatea de a se stabili și întreține legătura cu familia și de dorința părinților să participe la proces. Efectuarea evaluării copiilor și familiilor prezintă multe dificultăți, pentru că majoritatea familiilor locuiesc departe de Teteven sau nu pot fi găsite la adresele pe care le-au indicat. Unii părinți sunt în străinătate, fără posibilitatea de a se lua legătura cu ei, sau dinadins evită contactele cu departamentele pentru protecția copilului. Alte probleme sunt migrația economică frecventă, gospodăriile extrem de nestabile, care trăiesc pe pragul supraviețuirii, fără capacitatea de a face față unor situații neprevăzute.

Prevenirea abandonului nou-născuților (ianuarie 2010 – martie 2011) cuprinde asistență financiară și consultativă, acordate în cooperare cu departamentele pentru protecția copilului din Regiunea Loveci și municipalitățile învecinate, de unde fuseseră plasați copii în ÎMESC – Teteven. S-a lucrat în cadrul a 21 de cazuri de prevenire a abandonului unor copii între 0 și 3 ani, în care s-au asigurat alimente și accesorii pentru bebeluș, sprijin și finanțare pentru emiterea actelor, costuri de transport, materiale de construcții, lemne pentru încălzit.

S-au organizat formări destinate departamentelor pentru protecția copilului, reprezentanți ai direcției regionale de sănătate publică și spitalele din Regiunea Loveci privind filosofia asistenței, constituirea unei rețele de parteneriat și prevenție, riscurile instituționalizării nou-născuților și asistența maternală până în vârsta de 3 ani ca o alternativă la instituționalizarea copiilor.

În perioada de pregătire a reintegrării a fost asigurat acces la o locuință municipală sau la locuințe cu chirie, plata întreținerii, patronaj social, asigurări de sănătate, taxe pentru emiterea actelor de identitate și certificate de naștere, transportul până la ÎMESC pentru vizitarea copiilor, alimente, lăpturi adaptate, îmbrăcăminte, accesorii pentru bebeluși și obiecte casnice, lemne, plata facturilor restante, din cauza cărora a fost întrerupt curentul electric.

Pentru copiii care nu pot trăi cu familiile lor s-a organizat o campanie privind asistența maternală. Au fost formați 16 aplicanți pentru asistenți maternali. La întâlnirile din orașul Teteven au participat și specialiști de la departamentele pentru protecția copilului din Regiunea Loveci și municipalitățile învecinate în scopul creșterii cunoștințelor și competențelor lor în domeniu. După formări o familie de asistenți maternali profesioniști din Municipalitya Cerven briag și-a extins profilul și poate primi copii sub 3 ani. O altă familie recent aprobată a primit primul copil nou-născut din Bulgaria, beneficiar al asistenței maternale. În Municipalitya Teteven au fost aprobați 3 asistenți maternali și unul dintre ei crește un copil din ÎMESC – Teteven.

Practica arată că asistența maternală pentru nou-născuți și copii până în vârsta de 3 ani e posibilă, dar cu mai mult sprijin acordat copilului – pat, cărucior, cădiță, haine, pampers, lapte și sticle, acordate în cadrul proiectului, care s-ar putea asigura de unii furnizori precum Centrul de sprijin social. În plus, mai trebuie menționat că proiectul finanțează și emiterea setului de documente pentru aplicanții care ar dori să devină asistenți maternali.

Pentru copiii între 0 și 3 ani, care nu pot fi crescuți de familiile lor, o alternativă familială durabilă ar fi adopția în țară. Un element important din proiectul nostru de program este să asigurăm posibilitatea creșterii informării profesioniștilor care lucrează în sistemul pentru protecția copilului prin integrarea acestora în antrenamente tematice și prezentare de modele europene și internaționale de bune practici în domeniul creșterii copilului într-un mediu familial alternativ.

Înlocuirea sistemului de tip rezidențial la ÎMESC – Teteven cu servicii sociale alternative – Centrul de sprijin social, a început în perioada de pregătire octombrie 2010 – martie 2011. Serviciul a fost inițiat începând cu 1 martie 2011. Capacitatea este de 80 de cazuri de copii între 0 și 18 ani, cu o echipă de 25 de persoane – asistenți sociali, psihologi, pedagogi, asistente medicale, un terapeut și bone, și prestează servicii sociale în următoarele unități de bază: „Plasament în regim de urgență” cu o capacitate de 6 copii; Centrul de asistență maternală; Unitatea mobilă de prevenire a abandonului; Centrul de lucru cu copii cu comportament deviant și riscul de abandon școlar.

CSS – Teteven oferă: asistență individuală acordată de un asistent social relevant; consultări specializate din partea unui psiholog, pedagog, terapeut; îndrumare și intermediere pentru stabilirea de contacte și însoțirea la instituții; asistență practică în vederea soluționării unor probleme cotidiene; asistență socială la domiciliul copilului și familiei (asistență socială mobilă); îngrijire, asistență socială și psihologică individuală, ajutor pentru școală și ocupații în funcție de interese în timpul zilei pentru copii; formare și acordare de sprijin părinților, asistenților maternali și părinților adoptivi.

Rezultatele

- 10 copii din ÎMESC, reintegrați în 8 familii biologice;
- 2 copii din ÎMESC plasați la asistenți maternali pe termen lung;
- 20 copii din ÎMESC, adoptați de familii bulgare;
- 21 de copii între 0 și 3 ani din Regiunea Loveci, sprijiniți să rămână la familiile lor;
- Formarea a 16 asistenți maternali;
- Primii 3 asistenți maternali din Regiunea Loveci, din or. Teteven; aprobarea a încă 2 asistenți maternali și extinderea profilului unui asistent maternal să îngrijească copii între 0 și 3 ani în municipalitatea Cerven briag;
- 1 copil nou-născut din Teteven, plasat la asistenți maternali;
- Formarea a 30 de profesioniști din Regiunea Loveci și Municipalitatea Cerven briag.

Reneta, mama unui copil plasat în instituția de îngrijire medico-socială:

„O dată am făcut greșeala să-mi părăsesc copiii. A doua oară n-o s-o fac! Cum să vă spun? Copiii sunt lucrul cel mai frumos în viață.”

Într-o perioadă destul de scurtă după reintegrare sau plasarea la asistenți maternali, toți copiii depășesc deficiențele și îi ajung pe copiii de o vârstă cu ei din punctul de vedere al dezvoltării.

Rezultatele privind copiii deinstitutionalizați arată în mod univoc avantajele îngrijirii individuale într-un mediu familial. Rolul neprețuit al atașării față de o persoană relevantă care are grijă de tine, chiar și la o vârstă mai mare, importanța dragostei și apropierii fizice pentru întreaga dezvoltare a copiilor – fizică, cognitivă, emoțională. Experiența acumulată în cadrul proiectului arată că prin asistență complexă și individualizată, acordată în timp util, o parte dintre familii au capacitatea de a-și îngriji copiii și să întâmpine în mod adecvat nevoile lor de bază. Pentru ceilalți copii asistența maternală și adopția sunt alternativele prin care statul trebuie să le protejeze dreptul de a crește într-un mediu familial.

Serviciul este gestionat de municipalitate. O dificultate, din punctul nostru de vedere, este lipsa de informare din partea Municipalityții a directorului CSS în ce privește repartizarea costurilor – fondul de salarii, întreținerea clădirii și ce resurse financiare rămân pentru activitatea propriu-zisă, ceea ce îngreunează foarte mult planificarea. Din cauza sensibilității sociale a proiectului în ce privește locurile de muncă, acesta n-a fost promovat foarte mult în orașul Teteven din partea Municipalityții și noul serviciu a fost primit și recunoscut greu de către comunitate, ceea ce a dus la o perioadă mai lungă de afirmare.

Închiderea ÎMESC Teteven face parte din proiectul de cercetare „Ce ne spun instituțiile desființate”, dedicat studierii proceselor de dezinstituționalizare a instituțiilor pentru copii din Mogilino, Gorna Koznitsa și Teteven. Raportul despre Teteven este disponibil pe site-ul Centrului de know-how. Unele aspecte ale proiectului au fost recomandate ca practici-model de dezinstituționalizare în recomandările generale adresate guvernului.

Acasă, și nu într-o Casă – o poveste cu sfârșit fericit

Andrei s-a născut abia cu câteva zile în urmă, când de la maternitate este transferat în ÎMESC-Teteven. Într-o stare de sănătate bună și fără să-și dea seama ce i se întâmplă, el se alătură celorlalți 31 de locuitori ai instituției.

Echipa se întâlnește cu Andrei în ianuarie 2010, când începe evaluarea copiilor. S-a constatat că Departamentul pentru protecția copilului l-a plasat acolo la cererea mamei sale. Neputând îmbina creșterea fiului său cu rolul persoanei care câștigă pâinea pentru familie, femeia crede că instituția va asigura un mediu sigur pentru copilul ei în timp ce ea lucrează în străinătate. Se dovedește că sora lui Andrei, care are nouă ani și locuiește cu bunicul său din partea mamei, și-a petrecut primii 5 ani din viață tot într-o instituție și după opinia familiei, nu sunt efecte negative vizibile din cauza acestui fapt. E ceva greu de comentat atunci când nu se cunosc în detalii familia și copilul concret plasat într-o instituție, însă numeroase studii arată că toți acești copii prezintă probleme în dezvoltarea lor, care se datorează șederii lor în instituții în copilăria timpurie.

Bunicul lui Andrei își vizitează adeseori nepotul în ÎMESC și fără îndoială se interesează de dezvoltarea lui. Însă, prima întâlnire cu dânsul e dificilă. Ne informează că fiica lui lucrează în Grecia și trimite bani familiei. Crede că pentru Andrei e mai bine să rămână în instituție și că nepoata lui se simte cu totul bine, în ciuda celor 5 ani petruți într-o asemenea instituție. Dânsul recunoaște că au de gând să prelungească șederea lui Andrei cu încă 6 luni.

În următoarele câteva săptămâni asistentul social angajat în cadrul proiectului se întâlnește regulat cu bunicul lui Andrei și îi explică atent ce modificări legislative au survenit și că ÎMESC - Teteven urmează a fi închisă. Explică, de asemenea, că Andrei ar putea fi înscris în registrul pentru adopții sau să fie plasat la asistenți maternali, dacă mama lui nu va întreprinde măsuri rapide. La urma urmei, bunicul lui Andrei își dă seama cât de gravă e situația și o sună pe fiica sa.

Probabilitatea să îl piardă pe Andrei joacă un rol catalizator în planurile pe termen lung privind creșterea lui. Foarte îngrijorată că Andrei poate fi înfiat sau plasat la asistenți maternali, mama se întoarce din Grecia și începe să coopereze cu echipa proiectului și cu cele două departamente pentru protecția copilului care se ocupă de reintegrarea lui Andrei.

În iunie 2010, când Andrei are 6 luni, familia lui îl întâmpină cu drag acasă, într-o stare de sănătate bună. Alte rude încep să sprijine mama și să aibă grijă de Andrei atunci când ea trebuie să lipsească și să câștige bani pentru nevoile familiei. Când ea este în străinătate, rude apropiate și bunicul au grijă de cei doi copii.

În prezent familia nu mai are nevoie de asistență. Dacă în viitor ar apărea alte circumstanțe care ar îngreuna creșterea copiilor, ei vor putea să se adreseze pentru ajutor practic și consultare personalului calificat al noului Centru de sprijin social, înființat în locul ÎMESC – Teteven.

* Numele sunt schimbate în vederea păstrării confidențialității identității copiilor și părinților.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Beneficiari ai serviciilor sunt copiii și familii aflate în situații de risc din municipalitatea Teteven, iar Unitatea „Plasament în regim de urgență”, unitatea mobilă de prevenire a abandonului și Centrul de asistență maternă îndeplinesc funcții la nivel regional în lipsa de asemenea servicii în respectiva municipalitate din Regiunea Loveci. În asemenea cazuri e nevoie de un document emis de DPC din localitatea de reședință, în coordonare cu DPC din municipalitatea Teteven.

Învățăminte și concluzii

Implementarea proiectului a creat un model de reformare a instituțiilor specializate pentru copii între 0 și 3 ani din Bulgaria și acordarea de asistență copiilor aflați în situații de risc, bazat în întregime pe servicii alternative având drept scop susținerea familiei sau creșterea într-un mediu familial.

ÎMSC Teteven este prima instituție de acest tip din țară care a fost restructurată într-un serviciu nou. Desființarea ÎMSC a fost îmbinată cu crearea unui serviciu nou cu buget delegat de stat, astfel încât să nu apară un vacuum atât în ce privește asistența copiilor și familiilor aflate în situații de risc, cât și în ce privește reangajarea unei părți din personal pentru noul serviciu. S-au testat procedurile de desființare și realocare a bugetului ÎMSC către noul serviciu social. S-a constatat nevoia unor modificări legislative, care să asigure o sincronizare și o continuitate mai bună în cazurile în care asistența de tip rezidențial este înlocuită de servicii sociale alternative, pentru a se garanta interesul suprem al copiilor, precum și utilizarea eficientă și rațională a resurselor materiale ale instituției desființate.

Date de contact:

**Asociația non-profit
„Equilibrium”**

Ruse 7000
Str. „Borisova” 27, sc. A, ap. 8
Tel.: + 359 884 624 598
E-mail: office@eq-bg.com
www.eq-bg.com

**Centrul de sprijin
social - Teteven**

Teteven, Regiunea Loveci
Str. „Zdravets” 19
Tel.: + 359 882 430 918

**„Speranță și locuințe pentru
copii” - Bulgaria**

Sofia 1504
Str. „Yanko Sakâzov” 10, et.2, ap. 6
tel.: +359 2 444 45 87
office@hopeandhomesbg.com
www.hopeandhomesbg.com

Prestarea serviciului „Ascultarea și interogarea copiilor implicați în proceduri judiciare” de Institutul pentru activități și practici sociale în parteneriat cu Municipality Șumen

Scurtă prezentare a practicii

Amenajarea unei încăperi speciale pentru ascultare/interogare de copii în clădirea Complexului pentru servicii sociale destinate copiilor și familiilor din or. Șumen. Serviciul este rezultatul unui acord semnat dintre Municipality Șumen, IAPS, Direcția regională a MAI, Tribunalul orașenesc și cel regional, Parchetul orașenesc și cel regional în vederea asigurării unor condiții oferind copilului o practică de ascultare prietenoasă.

Conform ultimului recensământ din anul 2011, populația Municipality Șumen este de peste 180 000 de persoane, care locuiesc în 27 de localități. Pe teritoriul orașului este constituit și funcționează un Complex pentru servicii sociale destinate copiilor și familiilor, în cadrul căruia sunt asigurate serviciile: Centru de sprijin social, Centru pentru copiii străzii, Plasament în regim de urgență și Unitatea „Mama și copilul”. Din anul 2006 furnizorul serviciilor în cadrul Complexului este IAPS, care în plus implementează numeroase proiecte în cadrul serviciilor prestate atât la nivel municipal, cât și regional. Pe parcursul activității, specialiștii conștientizează cât de important este ca copiii să fie ascultați în mod special în timpul procedurilor prelabile și celor judiciare pentru a se reduce traumatizarea copilului în acest proces. Anume din acest motiv organizația nonguvernamentală și Municipality Șumen inițiază o cooperare în privința acestei practici.

Obiectivele

- Crearea unor practici privind implicarea copiilor în proceduri judiciare care să corespundă standardelor europene în domeniu (Directiva 1212/CE);
- Asigurarea de protecție și sprijin copiilor implicați în proceduri judiciare prin ascultarea atentă a copiilor victime și/sau martori ai violenței și pregătirea lor să fie ascultați în tribunal;
- Toate acestea să se întâmple la un loc, adică serviciile să vină la copil și nu copilul la ele;
- Scăderea numărului de ascultări de copii în Municipality Șumen și în zonă;
- Introducerea unor cerințe privind pregătirea specializată a persoanelor care efectuează interogatoriul, astfel încât să se reducă la minim riscul revictimizării² copilului.

Resursele

Asigurarea serviciului n-ar fi fost posibilă fără îmbinarea serviciilor sociale ca o activitate delegată de stat, și noile practici. Încăperea pentru audieri este amenajată și corespunde unor standarde care să-l predisună pe copil. În camera de observație este o oglindă cu reflectare unilaterală, așa numita oglindă venețiană, ceea ce garantează interesul copilului să nu se confrunte cu infractorul. Ea este amenajată cu tehnică video și audio și acordă posibilitatea ca audierea să fie înregistrată.

Datorită rețelei de interacțiune dintre diferitele instituții, aproape toți copiii victime ale violenței sunt audiați de către anchetatori și magistrați în „Camera specializată pentru audierea copiilor”. Prin serviciile nou create s-a extins gama serviciilor oferite de Centrul de sprijin social cu „Pregătirea copiilor pentru ședința de judecată”.

Pregătirea copiilor se face de o echipă calificată – psihologi și asistenți sociali, care de doi ani își perfecționează competențele profesionale prin formările specializate oferite de experți din IAPS și specialiști din organizațiile partenere. Serviciul se oferă pe baza unei autorizații emise de DPC. Din echipă fac parte un specialist din Centrul pentru servicii sociale destinate copiilor și familiilor, un asistent social din DPC, un anchetator, un judecător și un procuror.

2. Victimizarea este un proces în care o persoană, grupuri de persoane sau o societate întregă devin victime reale sau potențiale ale anumitor infracțiuni sau ale criminalității în general.

În afara cazurilor de „Asistență psihologică”, încăperea specializată se folosește și în cazurile unor copii și familii, cărora li s-a recomandat să beneficieze de serviciul „Mediere familială”. Este vorba mai ales de familii cu relații deteriorate sau care se află într-un proces de divorț. Prin sprijinul asistenților sociali și al psihologilor se garantează interesul suprem al copilului să comunice cu ambii părinți într-o atmosferă sigură și liniștită.

Constituirea, amenajarea și formarea echipelor de-a lungul anilor s-a realizat cu resurse suplimentare asigurate în cadrul unor proiecte realizate de IAPS. În perioada 2009-2012 s-a asigurat o contribuție financiară în valoare de 272 213 leva pentru extinderea gamei de servicii și formarea specialiștilor..

Implementarea

Timp de peste cinci ani, IAPS a lucrat în direcția modificării practicii de audiere a copiilor și aducerea acestora în conformitate cu prevederile actelor normative internaționale la care Bulgaria este parte. Obiectivele unei asemenea practici sunt a se evita trauma suplimentară pentru copil în timpul anchetei și procesului și a se proteja drepturile și interesele sale supreme, totodată garantându-se colectarea de informații complete și corecte privind cazul respectiv, astfel încât să se aplice o justiție eficientă.

Obiectivul principal al proiectului a fost să se obțină modificarea practicii de audiere a copiilor din Bulgaria, victime ale violenței sau martori ai unor infracțiuni, astfel încât să se asigure respectarea drepturilor copilului și să se garanteze interesul lui suprem, totodată aplicându-se o justiție eficientă.

Obiectivele imediate ale proiectului, care au contribuit la atingerea obiectivului principal, au fost următoarele:

- Instituțiile-țintă din Bulgaria să conștientizeze importanța problemei „Audierea și interogarea copiilor victime ale violenței sau martori ai unor infracțiuni”;
- Instituțiile-țintă să înțeleagă condițiile și abordarea necesare în cazul interogării/audierii copiilor, pentru a se evita într-o măsură maximă traumatizarea suplimentară a copilului-martor și a se garanta apărarea intereselor și drepturile sale;
- Instituțiile implicate din orașele pilot să accepte anumite norme de comportament în timpul interogării/audierii copiilor, care să garanteze respectarea drepturilor și intereselor copiilor. Aceste norme să fie aplicate în practica cotidiană;
- Să se creeze o practică eficientă de interogare/audiere a copiilor în orașele pilot, care pe de o parte să garanteze apărarea intereselor supreme și drepturilor copilului, iar pe de alta – să ducă la obținerea de informații complete și corecte în vederea aplicării unei justiții eficiente.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Grupurile-țintă ale proiectului au fost toate organismele și instituțiile implicate în audierea copiilor – Tribunalul, Parchetul, Serviciul de investigare, Camera avocaților, Poliția, Departamentul privind delinvența juvenilă pe lângă MAI, Autoritățile locale, CLCAAM, Complexul pentru servicii sociale destinate copiilor și familiilor, Departamentul „Protecția copilului”.

Rezultatele și impactul proiectului

În privința creșterii capacității profesionale:

S-au constituit grupuri de lucru în orașele pilot, având drept sarcină să efectueze o analiză a situației actuale, analiza unor cazuri concrete, și ulterior să întocmească un proiect de modificare a Codului de procedură penală. În cadrul grupurilor de lucru s-a elaborat o propunere de modificări legislative care a fost prezentată Ministerului Justiției. Proiectul de modificare a CPP a fost depus și în Comisia privind problemele Justiției pe lângă Parlamentul Republicii Bulgaria.

În cadrul proiectului s-au organizat seminare în cele 28 de orașe – reședințe de regiuni din Bulgaria, la care au participat judecători, procurori, anchetatori, asistenți sociali – peste 800 de participanți în total. La seminare au participat experți în domeniul audierii copiilor din IAPS și experți în domeniul standardelor internaționale și aplicarea acestora în sistemul nostru de justiție. Seminarele au fost importante pentru inițierea procesului de schimbare a atitudinilor și a rutinei acumulate în procedurile preliminare și în procesele de judecată. Întrunirile

au provocat o motivare de a se efectua schimbări, precum și interes față de problema retraumatizării copiilor implicați într-un proces penal.

În ce privește crearea de condiții:

În cadrul proiectului „Auzi copilul” au fost amenajate 3 camere pentru audierea copiilor – în orașele Șumen și Pazardzhik – în clădirile Complexelor pentru servicii sociale destinate copiilor și familiilor /CSSCF/, și încă o încăpere în Sofia – în clădirea Direcției afacerilor interne din capitală /DAIC/.

Rezultate concrete în prezent:

- S-a creat o practică utilizând o abordare multidisciplinară și multiinstituțională în lucrul cu copiii implicați în proceduri judiciare. Din echipă fac parte asistenți sociali, anchetatori, judecători și procurori.
- Creșterea cunoștințelor și competențelor judecătorilor, anchetatorilor și asistenților sociali privind recunoașterea simptomelor copiilor victime ale violenței, metodele de intervievare a copiilor victime ale violenței, standardele privind interogarea copiilor, etc.
- 75 copii victime ale violenței sexuale și fizice au fost asistați prin diferite servicii oferite de Complex în ultimii trei ani.
- 40 copii au beneficiat de servicii legate de proceduri prietenoase – pregătire, consultare și audiere.
- Echipa calificată asigură servicii pe tot teritoriul Bulgariei de Nord – în anul 2012 experți din Șumen au asigurat pregătirea câtorva și au participat la audierea acestora în localitățile Levski și Strajitsa.

Stabilitatea practicii se datorează anume parteneriatului dintre Municipality Șumen și IAPS de-a lungul întregului proces – de la decizia constituirii și stabilirea locului la integrarea ulterioară a noilor servicii în activitatea CSSCF și asigurarea acestora timp de trei ani.

Primarul Municipality Șumen și Președintele Consiliului municipal iau cunoștință de dotările încăperii specializate de interogare a copiilor din Șumen, care garantează liniștea și siguranța copiilor care depun mărturie.

Date de contact:

Institutul pentru activități și practici sociale
Sofia 1000
Str. „Kneaz Boris I” №78, et.2
tel.: +359 2 852 47 13; +359 2 953 31 47
e-mail: sapi@sapibg.org; sapi@abv.bg
www.sapibg.org
<https://www.facebook.com/sapibg>

Municipality Șumen
Șumen 9700
Bul. „Slavianski” № 17,
tel./fax: +359 54 800 400
e-mail: mayor@shumen.bg,
<http://www.shumen.bg>

Implementarea unui model integrat de susținere a creșterii copiilor într-un mediu familial – Clubul organizațiilor nonguvernamentale în parteneriat cu Municipality Târgoviște

Scurtă prezentare a practicii

Elaborarea și implementarea unei abordări complexe de prevenire a plasării în instituții de către Asociația „Clubul organizațiilor nonguvernamentale” în parteneriat cu Municipality Târgoviște, proiectul „Sprijin din partea comunității pentru creșterea copiilor într-un mediu familial”. Proiectul este finanțat de fundația „Lalea” și fundația „OAK” și a fost implementat în perioada ianuarie 2010 – decembrie 2011.

Populația Municipality Târgoviște este de peste 60 000 de persoane. În general, Regiunea Târgoviște este cu una dintre cele mai înalte rate ale șomajului la nivelul țării, iar în municipalitate ea variază între 10 și 13%. Dintre acestea, cota romilor șomeri este cea mai mare, precum și romii cu grad inferior de învățământ și fără calificare, acești indicatori continuând să se deterioreze. Tendințele negative mai sus enumerate afectează foarte grav minoritățile, mai ales familiile cele mai sărace de romi. Clubul organizațiilor nonguvernamentale este una dintre organizațiile civice active, care de-a lungul anilor lucrează cu succes în acordarea de sprijin celor nevoiași, precum și pentru activarea cetățenilor locali în privința unor probleme publice majore, inclusiv problemele privind incluziunea socială a comunităților minoritare. Ideea despre acest proiect în cadrul căruia s-a constituit prezentul model și cooperarea cu municipalitatea vine de la nevoia să fie sprijiniți oamenii cei mai săraci din comunitatea romilor și să scadă numărul copiilor abandonați din aceste comunități.

Obiectivele

Obiectivul pe termen lung: implementarea și afirmarea unor modele și practici eficiente de susținere a copiilor și familiilor de etnie roma, prin care să scadă numărul copiilor abandonați și neglijați din Municipality Târgoviște.

Obiectivele concrete:

- Creșterea capacității părinților din familiile care fac parte din comunitățile aflate în situații de risc, de a se îngriji mai bine de copiii lor;
- Susținerea familiilor care întâmpină dificultăți /materiale, financiare și altele/ în creșterea copiilor;
- Asigurare de acces la consultări medicale specializate;
- Prevenirea sarcinii nedorite.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Modelul este orientat către familiile din comunitatea roma, unde există un risc ridicat de abandon sau neglijare a copiilor. Alegerea acestui grup-țintă este motivată de mai mulți factori, bazați atât pe datele statistice / numărul copiilor abandonați de origine roma este cel mai mare/, cât și pe analiza activității îndelungate a Clubului organizațiilor nonguvernamentale cu această comunitate. Alegerea corespunde și obiectivelor strategiilor regionale și municipale privind serviciile sociale, unde dezinstituționalizarea este una dintre prioritățile de bază, iar lucrul cu comunitățile vulnerabile, incl. cea roma, constituie o altă prioritate de bază. Modelul ia în considerare punctele comune ale familiilor aflate în situații de risc. El asigură un sprijin complex prin unirea resurselor tuturor părților interesate /familia extinsă, reprezentanți ai comunității respective, autoritățile locale, ONG-uri, instituțiile publice/. O importanță majoră pentru reușita modelului o constituie participarea din partea:

- Unui reprezentant al comunității însăși – în acest caz, intermedierul social pentru localitatea respectivă. Chiar dacă nu are studii specializate, intermedierul social este purtătorul celor mai complete și veridice informații privind familia și capacitatea ei părintească. Un element obligatoriu este ca intermedierul să fie pregătit cum și când să acorde sprijin, precum și în ce cazuri este obligatoriu să ceară includerea unui specialist sau unui membru al echipei;
- Unui reprezentant al familiei extinse sau al mediului comunitar unde locuiește familia – vecini, lideri neformali, persoane cu autoritate în familia respectivă cu care lucrăm, primarii micilor localități. Aceștia de asemenea trebuie pregătiți, incl. cui să se adreseze pentru sprijin suplimentar.

O altă abordare de bază care face parte din model o constituie accentul pus pe capacitatea părinților de care depinde bunăstarea copiilor. Dacă capacitatea părinților este insuficientă, se consideră că este amenințat nu doar unul sau altul din copiii lor, ci și toți copiii acestei familii. Se analizează factorii care amenință viața sau împiedică buna îngrijire a copiilor: condițiile de locuit, veniturile, studiile și calificarea, starea de sănătate a copiilor, sprijinul acordat de cei apropiați, ș.a. Se elaborează un plan de acțiune cu demersuri concrete.

Rezultatele și impactul proiectului

În perioada de implementare a acestui model /aproximativ 18 luni/ Clubul organizațiilor nonguvernamentale - Târgoviște a sprijinit peste 60 de familii cu 3 sau mai mulți copii, în care s-a îmbunătățit îngrijirea copiilor. Ca rezultat al acestui model, 3 copii nu au fost părăsiți în instituții și cresc în familia lor biologică; a fost prevenită instituționalizarea forțată din cauza îngrijirii necorespunzătoare a 9 copii; 4 copii au fost plasați la asistenți maternali; pentru 15 copii s-a asigurat asistență medicală calificată; pentru 20 de copii s-a asigurat pregătire suplimentară pentru școală /"școală de vară" pentru copii în vârstă de 6 și 7 ani/; 20 de familii au beneficiat de sprijin material în cele mai grele luni ale iernii sub forma de produse alimentare, materiale sanitare, medicamente și pampersși; s-au îmbunătățit condițiile de locuit în casele a 34 de familii din grupul-țintă; e asigurată includerea în programe de ocupare temporară a 4 persoane. Sunt formați 4 intermediari sociali, reprezentanți ai comunității, precum și alți 20 de reprezentanți ai comunității. A fost asigurată asistență medicală și juridică specializată. Au fost atrase resurse suplimentare din alte patru ONG-uri /Fundația „Habitat” – credite fără dobândă; Crucea roșie din Bulgaria și Fundația „Lalea” – alimente, medicamente, pampersși; Asociația mamelor din Bulgaria, Rotary club și întreaga Regiune Târgoviște – îmbrăcăminte, jucării, cărucioare, etc./ . Pentru organizarea serviciului lucrează o echipă de 4 persoane: un conducător, un asistent social, un consultant și un contabil.

Schimbările de calitate, apărute la nivelul grupului-țintă ca rezultat al implementării modelului sunt: încredere reciprocă, asumarea de sarcini, responsabilitate mai mare, împărtășirea responsabilităților.

Rezultatele indirecte ale aplicării modelului:

- Participarea echipei la elaborarea unui proiect municipal de constituire a unui centru comunitar de lucru cu acest grup-țintă și aplicarea unor elemente din acest model;
- Ca rezultat al intervenției se observă o respectare mai strictă a obligațiilor prevăzute de lege ale instituțiilor publice;
- Se observă și schimbări în comportamentul grupului-țintă – familiile se adresează către organizație înainte să caute serviciile oferite de instituțiile publice, pentru că știu că la noi vor primi sprijin real.

Învățăminte și concluzii

Un criteriu de bază privind eficiență este creșterea numărului familiilor care beneficiază de asistență complexă. Un alt criteriu este îmbunătățirea îngrijirii copiilor în familiile cu care lucrează echipa proiectului. Modelul este și un liant dintre diferite tipuri de servicii și unirea acestora în cazul respectiv. Spre deosebire de alte servicii sociale, care funcționează în limite legislative foarte restrânse, acest model acordă posibilitatea asigurării unui sprijin flexibil, creativ, care ține cont de individualitatea fiecărui caz.

Un alt avantaj al modelului îl constituie posibilitatea de a se atrage resurse financiare și materiale suplimentare, incl. în cadrul unor programe de finanțare, care asigură resurse pentru implementarea unora din activitățile suplimentare planificate – asistență pentru includerea în sistemul de învățământ, asistență medicală, etc.

Modelul poate fi aplicat de organizații care sunt situate în comunitate și au autoritate în această comunitate și în fața instituțiilor, precum și să fie sprijinite de administrația publică și autoritățile locale. Ca să fie implementat mai eficient, ar fi bine ca acest model să facă parte dintr-un program general de sprijin și dezvoltare a comunității.

Modelul se aplică în cazul unor familii care dintr-un motiv sau altul se află în situații de risc extrem și în care toate celelalte mecanisme instituționale de asistență nu funcționează.

Acest model poate constitui o parte majoră din activitățile centrelor comunitare, desfășurate în cadrul proiectului de incluziune socială a Ministerului muncii și politicii sociale (MMPS). În acest centru poate fi amplasată echipa de mediatori romi, care vor asigura legătura imediată dintre serviciile oferite acolo și familiile aflate în situații de risc.

Alte informații

Oamenii către care este orientat modelul sunt acele familii din comunitatea romă, care, din diverse motive, au rămas în afara /sau nu au beneficiat până în prezent/ de serviciile sociale oferite. În orice comunitate, în cea romă mai ales, există un număr nu prea mare de familii, unde grija pentru copii se reduce într-o mare măsură la supraviețuirea lor fizică. Experiența acumulată în cadrul proiectului arată că unul dintre motivele de bază pentru abandonul copiilor este faptul că lucrul cu familia începe „post factum” – adică, când decizia abandonului este luată deja. La rândul său, acest lucru se întâmplă, pentru că sistemul de asistență socială nu include /cel puțin, nu în mod reglementat/ muncă zilnică preventivă „pe teren” – în cartierul de romi, în sat, la groapa de gunoi – în toate comunitățile compacte unde sunt concentrate familiile aflate în situații de risc.

Un alt motiv relevant referitor la eficiența scăzută a activității preventive existente în prezent este sprijinul „unilateral”, acordat familiilor unde există riscul abandonului și neglijării copiilor. De exemplu, Centrele de sprijin social lucrează pentru creșterea capacității părinților, autoritățile sociale pentru asigurarea unui nivel de trai minim, școala – pentru incluziunea în sistemul de învățământ, etc. În majoritatea cazurilor aceste structuri lucrează separat, conform regulilor lor proprii. Și abia atunci când se ajunge la „abandon”, sau la un precedent, se fac încercări de unire a eforturilor, în multe cazuri ceea ce se face este mai degrabă unirea informațiilor despre cazul respectiv, și nu a resurselor. Practic, formele de asistență existente în prezent, inclusiv cea instituțională, se dovedesc inutile în cea mai mare parte dintre cazuri.

Un caz din practică – ce poate ajuta o familie să nu-și lase copilul într-o instituție?

Ani* trăiește cu părinții săi și cu frații și surorile ei mai mari. Mama Zlatka nu e gospodină bună și nu se îngrijește în mod adecvat de copil. La inițierea proiectului, tatăl Todor, care are 27 de ani, nu are buletin de identitate și nu poate beneficia de asistență din partea autorităților sociale. Familia locuiește într-o casă cu mama lui Todor. Pe pragul iernii familia se pomenește într-o cameră fără uși și ferestre, fără sobă și paturi. Situația este extrem de critică și DPC Târgoviște se gândește la varianta ca copiii să fie plasați într-o instituție. Echipa Clubului organizațiilor nonguvernamentale întreprinde următoarele măsuri:

- Acordă un împrumut fără dobândă și cu banii se achiziționează un pat, o sobă, o fereastră cu geamuri și o ușă. Împreună cu tatăl angajează un vecin care montează termopanele și șpăcluiește fațada;
- Discută cu medicul celor trei copii, asigurând înscrierea la un medic de familie și a copilului celui mai mare, care până în momentul respectiv nu fusese înscris;
- Includ familia în grupul care primește produse alimentare și materiale sanitare;
- Achiziționează cantități suplimentare de făină pentru iarnă;
- Convin cu mediatorul sanitar al Municipality să viziteze familia zilnic și să urmărească dacă copiii au mâncare, dacă e cald, dacă se duc regulat la școală, și în caz de îmbolnăvire – să fie duși la medic;
- Aproximativ o dată pe săptămână un membru al echipei vizitează satul și alături de această familie sunt supervizate, consultate și asistate și alte familii din acest sat.

Toate acestea au făcut posibil ca copiii să rămână cu părinții lor. Primăvara și vara familia găsește muncă suplimentară și reușește să câștige pentru întreținerea copiilor.

* Numele sunt schimbate în vederea păstrării confidențialității identității copiilor și părinților.

Date de contact:

Clubul organizațiilor nonguvernamentale – Târgoviște

Târgoviște 7700
Str. „30 ianuarie” № 1, et.III
Nevena Madzharova,
Președintele CA
Tel.: +359 6 016 34 25
E-mail: clubngo@clubngo.org

Municipalitatea Târgoviște

Târgoviște 7700
Piața „Svoboda” № 1,
Miglena Sotirova
Expert principal „Activități sociale”
Tel.: +359 6 016 87 80
e-mail: obshtina@targovishte.bg

O investiție în viitor – Întreprinderea socială „Albină” a Asociației „O nouă cale” în parteneriat cu municipalitatea Hairedin

Scurtă prezentare a practicii

Întreprinderea socială „Albină”. Misiunea întreprinderii este de a se crea oportunități și condiții grupului-țintă cu care lucrează Asociația „O nouă cale” – reprezentanți ai minorităților, șomeri pe termen lung și persoane cu dizabilități, să deprindă cunoștințe și competențe de muncă în domeniul apiculturii, care îi vor ajuta să-și creeze o cale proprie de integrare și socializare și totodată, cu veniturile încasate să se finanțeze activitatea socială a Asociației „O nouă cale”.

Municipalitatea Hairedin este cea mai mică municipalitate, prezentată în acest ghid. Locuitorii municipalității sunt aproximativ 5800 de persoane, populația locuind în 6 localități. Municipalitatea este situată în Nord-Vestul Bulgariei, în Câmpia Dunării. Rata șomajului în zonă este mare, iar ocuparea forței de muncă este preponderent în agricultură. Proiectul constituirii întreprinderii sociale „Albină” este finanțat în cadrul programului „Dezvoltarea resurselor umane” și este realizat într-o perioadă de cincisprezece luni – din martie 2010 până în luna mai 2011 în parteneriat cu fundația „Institutul pentru o societate deschisă” – Sofia. Hairedin are tradiții bune în dezvoltarea apiculturii, însă producția e mică și fiecare producător lucrează separat de ceilalți, ceea ce împiedică implementarea unor noutăți în apicultură, crearea de legături și cooperare cu organizațiile apicultorilor existente. Această situație, alături de particularitățile zonei, perspectivele acestui sector, precum și experiența președintelui organizației, dă motive Consiliului de administrație a Asociației „O nouă cale” să decidă constituirea Întreprinderii sociale „Albină”.

Obiectivele

Pe termen scurt, inițiativa prevedea constituirea unei întreprinderi sociale, transformarea unei clădiri existente într-un atelier și amenajarea câtorva încăperi pentru apicultori, achiziționare de 50 de familii de albine și stupi, precum și utilajele necesare pentru desfășurarea activității.

Pe termen lung, după implementarea activităților prevăzute în proiect, Consiliul de administrație a Asociației „O nouă cale” a optat pentru varianta ca Întreprinderea socială „Albină” să înceapă să funcționeze ca o activitate economică pe lângă activitatea Asociației „O nouă cale”, iar în viitor să se dezvolte ca o societate comercială cu răspundere limitată cu asociat unic. Dorința noastră este ca ÎS „Albină” să devină un model pentru dezvoltarea apiculturii ca o profesie în Regiunea Vratsa, destinată reprezentanților minorităților, șomerilor pe termen lung și persoanelor cu dizabilități.

Următoarele sarcini ale întreprinderii sunt:

- Stabilizarea și afirmarea Întreprinderii sociale „Albină”.
- Întreprinderea socială „Albină” să devină un model pentru dezvoltarea celorlalte organizații de acest tip de pe teritoriul Regiunii Vratsa.
- Să îmbunătățim mereu calificarea membrilor întreprinderii.
- Amenajarea ulterioară a atelierului cu echipamentele necesare pentru producția și prelucrarea produselor apicole.
- Susținerea activității Asociației „O nouă cale”, prin crearea de noi servicii sociale.

Provocările cu care se confruntă ÎS „Albină” se referă la:

- Formarea unei culturi printre membrii întreprinderii legată de deprinderile specifice de muncă în domeniul apiculturii.
- Căutarea de piețe pentru realizarea producției.

- Extinderea gamei de produse.
- Constituirea unei rețele comerciale de distribuție.

Obiectivul proiectului a fost să contribuie la îmbunătățirea calității vieții și depășirea izolării sociale a unor grupuri vulnerabile din Municipality Hairedin, prin constituirea unei noi întreprinderi. Crearea unui model sustenabil și flexibil de întreprindere socială cu ocupare directă și asistată, deprinderea și restituirea aptitudinilor de muncă și susținerea persoanelor din grupul-țintă într-un mediu de lucru real. Atragerea societății civice și creșterea informării cetățenilor privind oportunitățile antreprenoriatului social prin promovarea bunelor practici și formarea furnizorilor de servicii sociale.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Grupul-țintă al proiectului sunt locuitorii ai Municipality Hairedin – persoane cu dizabilități, reprezentanți ai grupurilor etnice minoritare, șomerii pe termen lung, care beneficiază lunar de ajutoare sociale, precum și reprezentanți ai organizațiilor nonguvernamentale.

Pentru prima dată în Municipality Hairedin este oferit un model de lucru cu grupul-țintă care planifică și lucrează pentru dezvoltarea atitudinii active și independenței persoanelor din grupurile vulnerabile. Prin constituirea ÎS „Albină” se acordă oportunitatea ocupării directe și asistate, deprinderea și restituirea competențelor într-un mediu de lucru real, deprinderea unei noi profesii, motivarea pentru un comportament activ pe piața muncii.

În cadrul proiectului s-a organizat și s-a desfășurat o întâlnire de lucru cu apicultorii din municipalitate. În cadrul întâlnirii s-au discutat problemele și oportunitățile de dezvoltare a apiculturii din zonă, precum și unele probleme privind asocierea și constituirea unei societăți de apicultură.

La activitatea „Formarea furnizorilor de servicii sociale” au participat reprezentanți ai organizațiilor nonguvernamentale din regiune, reprezentanți ai instituțiilor publice și autorităților locale, unde s-a prezentat un studiu privind serviciile sociale din Regiunea Vratsa – o analiză a situației și perspectivele de dezvoltare a antreprenoriatului social pe teritoriul regiunii.

Din activitatea privind elaborarea unei metodologii de cercetare a pieței, și formarea echipei Asociației „O nouă cale” cum să lucreze cu metodologia, a făcut parte echipa-țintă a Asociației, precum și voluntarii. Această activitate a fost importantă pentru sustenabilitatea proiectului și funcționarea ÎS „Albină”.

Toți participanții la implementarea proiectului au participat activ la luarea deciziilor, la discuțiile și dezbaterile referitoare la dezvoltarea generală a antreprenoriatului social, pe de o parte, și dezvoltarea apiculturii ca o afacere și o formă de câștig pentru persoanele din municipalitate fără venituri sau cu venituri mici.

Rezultatele și impactul proiectului

Prin implementarea activităților planificate am pus bazele și am inițiat activitatea noii întreprinderi sociale „Albină”. S-au creat premisele dezvoltării reușite a ÎS „Albină” în următorii ani:

- amenajarea și mobilarea bazei materiale;
- personal calificat în domeniul apiculturii;
- administratori formați în domeniul marketingului – elaborarea unei metodologii de cercetare a pieței;

Modelul întreprinderii sociale și materialele elaborate au fost larg promovate printre autoritățile locale, ONG-uri și alți furnizori de servicii sociale prin publicațiile și materialele publicitare privind proiectul, prin mediatizarea activă a implementării proiectului prin organizarea de zile informative în cele patru municipalități – Hairedin, Kozlodui, Krivodol și Mizia.

Modelul unei întreprinderi sociale, care este unul nou și necunoscut în zonă, continuă a fi promovat, precum și rezultatele obținute în vederea motivării și altor companii și organizații să întreprindă pași pentru constituirea de diferite modele de întreprinderi sociale în cele patru municipalități – Hairedin, Kozlodui, Krivodol și Mizia.

Și după încheierea proiectului, Întreprinderea socială „Albină” continuă să funcționeze și să ofere noile servicii grupurilor-țintă – ocupare directă și asistată, deprinderea și restituirea aptitudinilor de muncă, acordarea de sprijin într-un mediu de lucru real, ș.a.

După încheierea proiectului – în anii 2011-2012, Întreprinderea socială „Albină” avea o strategie de marketing și a înregistrat un brand comercial propriu. De atunci a început și dezvoltarea apiculturii mobile prin achiziționarea inventarului necesar în acest scop.

Activitatea reușită a ÎS „Albină” este un puternic factor motivant și pentru ceilalți furnizori de servicii sociale din regiune să constituie și alte întreprinderi sociale.

Învățămintele și concluzii

Misiunea Întreprinderii sociale „Albină” este: „Crearea de oportunități și condiții pentru grupul-țintă cu care lucrează Asociația „O nouă cale” – reprezentanți ai minorităților, șomeri pe termen lung și persoane cu dizabilități. Să deprindă competențe și aptitudini în domeniul apiculturii, care îi vor ajuta să găsească o cale proprie de integrare și socializare și totodată cu veniturile să se finanțeze activitatea socială a Asociației „O nouă cale”.

Ca noțiune și formă juridică, întreprinderea socială e ceva nou și aproape necunoscut în Bulgaria. Este o activitate economică, desfășurată de o organizație non-profit cu o misiune socială. Această activitate se desfășoară pentru a sprijini misiunea și obiectivele organizației, totodată contribuind la obținerea de sprijin financiar și nonfinanciar. Întreprinderea socială contribuie la trecerea de la filozofia de „ajutorare” la filozofia de „ajutorare pentru autoajutorare”. Astfel persoanele apte de muncă, dintr-un obiect pasiv al asistenței sociale, vor deveni un subiect activ pe piața muncii. Întreprinderea socială solicită îmbinarea obiectivelor sociale și cele economice, cultură antreprenorială și orientare socială.

Date de contact:

Asociația „O nouă cale”

Satul Hairedin
Mihail Mihailov, Președintele CA,
mobil: +359 898 329 910
e-mail: new_road@abv.bg
Spaska Mihailova, Expert
mobil: +359 896 782 469
e-mail: mihajlova_69@abv.bg

Municipalitatea Hairedin

Satul Hairedin 3357
Str. „Gheorghe Dimitrov” 135
Tel.: +359 91 66 22 09
e-mail: hayredin_ob@mail.bg
<http://www.hayredin.com/>

Înființarea unui centru de criză destinat copiilor și femeilor, victime ale violenței și traficului de ființe umane – Asociația „Samarineni” în parteneriat cu municipalitatea Stara Zagora

Scurtă prezentare a practicii

Crearea comună de servicii destinate copiilor și femeilor, victime ale violenței și traficului de ființe umane (2004-2013) de către Asociația „Samarineni” și Municipalitatea Stara Zagora.

Populația Municipality Stara Zagora este de 157 831 persoane conform recensământului din 1 februarie anul 2011. 136 363 locuiesc în oraș, astfel municipiul Stara Zagora fiind al 6-lea ca mărime în țară. În ultimii ani Municipalitatea Stara Zagora înregistrează o creștere economică rapidă și depășește alte orașe din țară. Stara Zagora este una dintre municipalități cu cele mai multe instituții pe teritoriul său – în prezent 7, municipalitatea fiind un pionier și în dezvoltarea și implementarea multor servicii preventive și alternative destinate copiilor și familiilor aflate în situații de risc. Înființarea Centrului de criză de către „Samarineni” împreună cu Municipalitatea Stara Zagora este fără îndoială un exemplu de bună cooperare și susținere dintre municipalitate și sectorul civic în interesul unora dintre cei mai vulnerabili copii și părinți.

Obiectivele

- Asigurarea de azil și sprijin temporar persoanelor victime ale violenței domestice și/sau traficului de copii și femei, care au rămas fără sprijinul celor apropiați;
- Asigurarea de asistență profesională femeilor în împuternicirea lor, întemplierie în căutarea unui loc de muncă și locuință sau în alegerea privind creșterea calificării lor;
- Organizarea de activitate socială 24/24 de ore, cuprinzând acțiuni legate de asigurare de alimente și adăpost beneficiarilor, satisfacerea nevoilor individuale, asigurarea de îngrijire medicală, incluziunea copilului în sistemul de învățământ, asistență psiho-socială și terapeutică legată de traumatismul suferit drept urmare a violenței, lucru în ce privește motivarea începerii unei vieți independente, întreprinderea de măsuri față de înfăptuitorii violenței – sesizarea poliției, instanțelor judecătorești, procuraturii și depunerea de cereri privind limitarea sau privarea de drepturi părintești, etc.;
- Incluziunea victimelor în programe terapeutice de recuperare.

Resursele

Asociația „Samarineni” din or. Stara Zagora este una din organizațiile nonguvernamentale de frunte din țară, oferind servicii directe unor grupuri vulnerabile de copii și familii. Centrul de criză „Casa samarinenilor” funcționează din ianuarie 2004. De serviciile acestuia într-o perioadă de 10 ani au beneficiat aproximativ 450 de beneficiari – copii și femei, aproximativ 280 fiind copii.

Centrul de criză este situat într-o clădire achiziționată special în acest scop, și o suprafață aferentă de 0,640 dca, situate într-o mică localitate în apropierea orașului Stara Zagora. Spațiile verzi aferente dispun de locuri special amenajate pentru terapie, incl. un spațiu pentru copii. În plus, în curte este o grădină cu pomi. Încăperile din Centrul de criză sunt mobilate în funcție de tipul serviciilor oferite și conform standardelor în vigoare. Pentru constituirea și dezvoltarea centrului într-o perioadă de 10 ani sunt realizate 12 proiecte.

Implementarea

Existența Centrului de-a lungul anilor se datorează proiectelor realizate. În primii doi ani finanțarea serviciilor a fost asigurată de organizația americană Children of the World. În următorii trei ani (2006-2008) fundația „OAK” a sprijinit financiar dezvoltarea serviciului pe teritoriul Municipality Stara Zagora. Mulțumită acestor două organizații finanțatoare, precum și la două proiecte mici, finanțate de Ministerul Justiției, Asociația „Samari-neni” a reușit să dezvolte Centrul de criză și Sala de primire. În iulie 2009 Consiliul municipal – Stara Zagora a luat decizia unanimă, în cadrul ședinței sale ordinare, să creeze serviciul Centru de criză ca o activitate delegată de stat începând cu luna ianuarie 2010. Din păcate, Centrul este unul dintre cele 104 servicii, propuse de către Municipality Stara Zagora a reacționat în mod pozitiv în această situație complicată și a asigurat suma de 11 100 de leva dintr-un fond special, ceea ce a prevenit desființarea Centrului. Cu susținerea și înțelegerea Municipality Stara Zagora, vocea Asociației este auzită de instituțiile publice. Problema a fost analizată la ședința Consiliului național pentru protecția copilului pe lângă ANPC, unde reprezentanți ai Ministerului muncii și politicii sociale se angajează cu problema. Astfel, în luna aprilie 2010, într-o scrisoare din partea Agenției „Asistență socială” se anunță că serviciul Centru de criză se va deschide în aprilie 2010 și va fi finanțat. Municipality Stara Zagora manifestă flexibilitate în deciziile și procedurile referitoare la delegarea serviciului, fiindcă clădirea este proprietatea Aocțiaiei și există piedici procedurale ca ea să fie aprobată pentru prestarea unui serviciu cu finanțare delegată de stat. Mulțumită atitudinii și demersurilor adecvate și în timp util ale Municipality Stara Zagora, Centrul continuă să existe și în fiecare an, să întâmpine nevoile a zeci de copii și femei, victime ale violenței și traficului.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Centrul de criză este specializat în lucrul cu persoanele (adulți/părinți și copii), victime ale violenței domestice și traficului de ființe umane. El asigură intervenție de criză imediat după violența trăită, precum și asistență terapeutică specializată victimelor:

- Copii între 0 și 18 ani, victime ale violenței domestice, traficului intern și/sau extern, cu un însoțitor;
- Femei, victime ale violenței domestice, traficului intern și/sau extern.

Rezultatele și impactul proiectului

Timp de 10 ani, Centrul de criză funcționează cu sprijinul Municipality Stara Zagora, care a recunoscut serviciul și l-a inclus în Planul municipal de dezvoltare a serviciilor sociale. În ultimii trei ani serviciul este finanțat ca o activitate delegată de stat, chiar dacă clădirea este proprietatea Asociației.

Învățăminte și concluzii

Practica reușită dezvoltată de Asociație a convins autoritățile locale în necesitatea serviciului și le-a făcut să asigure asistență și susținere în vederea asigurării sustenabilității rezultatelor obținute prin finanțare delegată.

Date de contact:

Asociația „Samarineni”

Stara Zagora 6000
str. „Patrirah Evtimie” 57
tel./fax: +359 42 621 083
e-mail: dianadimova@samaritans.bg
web: www.samaritans.bg
facebook: www.facebook.com/samaritans.bg
Diana Dimova, director de program

Municipalitatea Stara Zagora

Stara Zagora 6000
Bul. „Tsar Simeon Veliki” 107
Tel.: +359 42 614 614
D-r Antonia Todorova

Centrul de asistență maternală – Asociația „Compassiune” în parteneriat cu Municipality Varna

Scurtă prezentare a practicii

Prestarea serviciului „asistență maternală” de către Asociația „Compassiune” ca o activitate delegată de Municipality Varna.

Varna este al treilea oraș ca mărime din Bulgaria, și este situat pe Litoralul Mării Negre. Populația orașului Varna este de 330 000 de persoane, ceea ce face politica socială o parte integrantă din toate politicile municipalității. Municipality Varna este pionier în dezvoltarea multor servicii sociale destinate copiilor și familiilor aflate în situații de risc pe teritoriul orașului, inclusiv asistența maternală. Asociația „Compassiune” dezvoltă și oferă serviciul „asistență socială” în parteneriat cu Municipality Varna din octombrie anul 2008 până în prezent (ghidul este publicat în luna iunie 2013).

Obiectivele

Asigurarea serviciului „asistență maternală” unor copii scoși din instituții, sau unor copii, ai căror părinți biologici nu pot depune griji adecvate pentru ei.

Serviciul este prevăzut și dezvoltat cu o capacitate de 30 de beneficiari, corespunzând numărului de direcționări primite de la Departamentul „Protecția copilului” de formare și cercetare a aplicanților pentru asistenți maternali, sprijinirea asistenților maternali și copiilor plasați la ei.

Dezvoltarea serviciului se leagă de conceptul că acesta constituie:

- Un mecanism principal pe calea soluționării durabile a problemei copiilor lipsiți de grijă părintească;
- O modalitate firească de a se satisface nevoile principale ale copiilor, indiferent de vârsta, originea și particularitățile acestora, până când se va găsi o măsură mai bună de protecție (reintegrare, adopție);
- Unul din mijloacele principale în procesul dezinstituționalizării din Bulgaria;
- O șansă de a se acorda sprijin familiilor biologice, care temporar nu pot depune griji adecvate pentru copiii lor.

Resursele

Echipa cuprinde: un conducător, doi asistenți sociali, doi psihologi. Echipa este sprijinită în mod voluntar de trei mediatori din comunitate, care participă la recrutarea și cercetarea aplicanților pentru asistenți maternali și contribuie la reintegrarea copiilor în familiile lor biologice.

Resursele financiare alocate pentru implementarea serviciului „asistență maternală” pentru o perioadă de 4 ani și șapte luni sunt în valoare de 352 000 leva.

Resursele financiare pe care statul le-a alocat pentru salariile asistenților maternali sprijiniți de furnizor și întreținerea copiilor plasați revin la 1 087 517 leva. Resursele pe care statul le-ar fi alocat pentru aceiași copii, dacă în aceeași perioadă ei erau crescuți în instituții specializate, ar fi revenit la 2 183 000 leva. Prin urmare, pentru o perioadă de 4 ani și șapte luni serviciul oferit de Asociația „Compassiune” a dus la economisirea de 1 095 483 leva pentru stat, totodată asigurând îngrijirea individuală a copiilor și creând premise pentru dezinstituționalizarea definitivă a acestora prin promovarea reintegrării copiilor plasați la asistenți maternali în familiile lor biologice sau adopția lor.

Implementarea

În conformitate cu standardele de asigurare a serviciului „asistență maternală”, Centrul desfășoară o activitate complexă și sistematică cu copiii – beneficiari ai serviciului, aplicanții pentru asistenți maternali și asistenții maternali aprobați.

Activitățile pe care le desfășoară Centrul de asistență maternală sunt:

- Recrutarea, cercetarea și formarea aplicanților pentru asistenți maternali;
- Cercetarea, diagnosticarea și evaluarea copiilor despre care Departamentul „Protecția copilului” consideră că sunt potriviți pentru a fi plasați la asistenți maternali;
- Scoatere copiilor din instituțiile specializate și plasarea lor la asistenți maternali;
- Sprijinirea familiilor biologice în procesul de plasare a copiilor la asistenți maternali;
- Sprijinirea asistenților maternali în îngrijirea copiilor;
- Identificarea posibilităților de reintegrare a copiilor în familiile lor biologice;
- Sprijinirea familiilor biologice în procesul reintegrării copiilor lor;
- Acordare de sprijin în procesul adopției copiilor plasați la asistenți maternali;
- Scoaterea copiilor plasați la asistenți maternali.

Toate activitățile se desfășoară în parteneriat cu Direcția „Asistență socială” (Departamentul “Protecția copilului”).

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Grupurile-țintă

Aplicanții pentru asistenți maternali, asistenții maternali și copiii plasați la ei.

Participarea grupului-țintă

Metodologia de lucru în asigurarea serviciului „asistență maternală” cere participarea în calitate de parteneri ai asistenților maternali și copiilor plasați la ei (alături de furnizorul serviciului și celorlalți specialiști) în procesul de luare a deciziilor referitoare la copil. O mare parte din asistenții maternali fac parte din procesul de organizare de campanii informative pentru promovarea serviciului „asistență maternală”. Câțiva asistenți maternali participă la formarea aplicanților pentru asistenți maternali și sprijină activitatea Asociației în cadrul altor proiecte. Asistenții maternali participă la procesul reintegrării și adopției copiilor, acordând sprijin părinților biologici și celor adoptivi.

Participarea comunității locale

După primele succese ale Asociației în asigurarea serviciului „asistență maternală”, comunitatea profesională din oraș și mas-media au sprijinit eforturile Organizației și drept rezultat Municipality Varna a propus Asociației să încheie un acord de desfășurare a unor activități delegate de municipalitate. Cetățeni și organizații din oraș cunosc Asociația ca furnizor al serviciului și oferă resurse (îmbrăcăminte, alimente, medicamente, servicii) pentru sprijinirea asistenților maternali și copiilor plasați la ei.

Rezultatele și impactul proiectului

Ca rezultat al activității Centrului de asistență maternală, pentru 96 de copii a fost asigurat serviciul „asistență maternală”. Dintre aceștia, 51 de copii deja au fost scoși din serviciu și reintegrați în familiile lor biologice sau au fost adoptați. Acestea constituie aproximativ 50% din toate cazurile. În prezent Centrul lucrează pentru reintegrarea a 18 copii și pregătește adopția a 10 copii. Aproximativ 80% din toți copiii plasați la asistenții maternali sprijiniți de Centru, față de care s-a propus obiectivul să fie adoptați, au fost adoptați. Pentru restul țării această cotă este de abia 20%. Ca rezultat al lucrului cu copilul respectiv și familia sa biologică s-au găsit mijloace și au fost integrați de 5 ori mai mulți copii decât numărul prevăzut în prealabil de DPC, ceea ce se vede în planurile

individuale ale copiilor.

Durata medie a șederii unui copil la asistenței maternali este de 1 an și șase luni. Abia pentru 16 % din copii serviciul „asistență maternală” este unul pe termen lung. Pentru toți ceilalți copii serviciul este de scurtă durată, o cale intermediară către găsirea unei soluții permanente pentru fiecare copil. Acest fapt transformă serviciul „asistență maternală” într-o măsură de protecție pe termen scurt.

Rezultatele

Centrul a realizat una dintre primele plasări de nou-născuți direct de la maternitate la asistenți maternali (fără a fi instituționalizați).

Specialiștii din Centru au creat o metodologie specială care facilitează scoaterea copiilor din serviciul „asistență maternală” și adaptarea lor la viitorii părinți adoptivi (care include organizarea regulată de întâlniri prin Skype între copii și viitorii părinți adoptivi din străinătate).

Pe baza experienței acumulate s-a elaborat o metodologie care dezvoltă standardele existente privind asigurarea serviciului „asistență maternală” și afirmă un model eficient de lucru, concentrat asupra intereselor și drepturilor copilului (conform opiniei expertului internațional în domeniul asistenței maternale Sara Milan, care este cercetător în Universitatea „Brunel” și conducătorul a cinci echipe de asistență maternală din Londra).

La propunerea Municipality Varna și Axakovo, Centrul a devenit partenerul lor în realizarea proiectului „Și eu am o familie” realizat de AAS.

Învățăminte și concluzii

În oraș și în țară nu a fost prestat serviciul „asistență maternală” ca o activitate delegată de municipalitate. Doar prestarea specializată a serviciului de către un furnizor sprijinit de municipalitate și stat se poate garanta dezvoltare rapidă și sustenabilă a asistenței maternale din Bulgaria. Peste tot în municipalitățile unde sunt ONG-uri care lucrează bine în domeniul serviciilor destinate copiilor, se poate delega bugetul de gestionare și implementare a serviciului „asistență maternală”. Echipa centrului este disponibilă să acorde sprijin metodologic tuturor organizațiilor nonguvernamentale care au pornit pe această cale.

Date de contact:

Asociația „Compasiune”

Varna 9000

Cart. Vâzrajdane, bl.22, ap.91

Ilian Rizov, Președintele CA

Mobil: +359 987 900 950

e-mail: ilriz@yahoo.com;

Irina Todorova, Coordonator

e-mail: todorovairina@abv.bg;

Mobil: +359 887 784 825

Municipalitatea Varna

Varna 9000

Bul. „Osmi primorski polk” № 43

Direcția „Acțiuni sociale și dezvoltare a asistenței medicale”

<http://www.varna.bg/>

Programul „Începutul unei vieți independente” – SOS așezăminte pentru copii Bulgaria în parteneriat cu Municipality Veliko Târnovo și Primăria capitalei

Scurtă prezentare a practicii

Programul „Începutul unei vieți independente” /PÎVI/, care se realizează în municipalitățile Sofia și Veliko Târnovo din anul 2002.

Copiii care părăsesc instituțiile se confruntă cu numeroase probleme legate de integrarea lor în comunitate. Anume din acest motiv SOS așezăminte pentru copii Bulgaria întrprinde inițiativa de a dezvolta programul PÎVI în Sofia și Veliko Târnovo. Aici vă vom prezenta situația din Veliko Târnovo, iar despre Municipality Sofia veți obține informații într-una din bunele practici prezentate mai jos în Ghid. Populația orașului Veliko Târnovo este de peste 68 000 de locuitori, iar a municipalității – aproximativ 95 000. În anul 2013 serviciile delegate de stat în cadrul municipalității sunt 28 la număr, 9 dintre acestea fiind delegate unor furnizori externi de servicii. Cooperarea dintre Municipality Veliko Târnovo și SOS așezăminte pentru copii începe încă din 2002 prin înființarea primului centru pentru tineri. Programul „Începutul unei vieți independente” este destinat în special tinerilor care părăsesc instituția după împlinirea vârstei majoratului.

Obiectivele

Programul de sprijinire a adolescenților din centrul pentru tineri SOS are drept scop să sprijine adolescenții să studieze și să obțină o calificare profesională care să le permită să se realizeze pe piața muncii; să formeze deprinderi și competențe pentru viața independentă și să-și asume responsabilitatea pentru viitorul lor. Diferitele forme de sprijinire a tinerilor care părăsesc grija Asociației, au drept scop să încurajeze și să sprijine financiar primii pași ai tinerilor în viață și incluziunea lor socială.

Obiectivele și sarcinile concrete ale PÎVI sunt:

- Să contribuie la formarea unor persoane autonome, integrate în societate și realizate pe piața muncii;
- Să reducă nesiguranța și temerile tinerilor, apărute din cauza părăsirii instituției;
- Să faciliteze trecerea de la îngrijire la independență;
- Să sprijine tânărul în perioada inițială de “probe și erori” și să îl susțină în căutarea unei soluții durabile în privința locului de muncă și locuinței;
- Să faciliteze incluziunea socială a tânărului;
- Să prevină întreruperea bruscă și “brutală” a legăturii cu grija SOS.

În cadrul Programului „Începutul unei vieți independente” tinerii primesc asistență psiho-socială și beneficiază de următoarele servicii sociale:

- Consultări în ce privește drepturile lor civice, accesul și relațiile cu diferitele instituții publice;
- Consultare socială pentru găsirea unui loc de muncă; consultanțe în domeniul dreptului muncii;
- Consultare și sprijin pentru găsirea unei locuințe; relațiile de închiriere; să candideze pentru o locuință municipală;
- Consultări privind accesul la ajutoare sociale; deservire și sprijin în vederea creșterii calificării profesionale sau recalificării;
- Consultări în cazul comportamentului de risc; crize existențiale, consultare familială, creșterea capacității părintești; planificarea familială;
- Sprijin emoțional și financiar/material.

Resursele

Responsabile pentru implementarea programului sunt echipele de la centrele SOS pentru tineri – două centre din Sofia și două din Veliko Târnovo, în fiecare centru lucrând câte o echipă compusă din 6 specialiști – un conducător, un asistent social și educatori.

Fiecare tânăr are un educator-coordonator, cu care dezvoltă o relație de încredere. Educatorii tinerilor au obligația să țină legătura cu ei în timpul PÎVI și să fie partea activă în acest proces. Conducătorul centrului pentru tineri urmărește dacă se țin legături regulate cu tinerii. Directorii Programului "Așezământ pentru copii" sunt reponsabili ca în buget să fie planificate costuri pentru întreținerea legăturilor cu tinerii din PÎVI.

Procesul planificării individuale a dezvoltării continuă și pentru tinerii care fac parte din PÎVI. Participarea activă a tânărului la acest proces face parte din condițiile de asistență în cadrul PÎVI. Intrând în PÎVI, fiecare tânăr se obligă să țină legături regulate cu educatorul-coordonator, să discute cu el planurile sale pentru viitor. Refuzul tânărului de a desfășura o asemenea cooperare poate constitui un motiv de suspendare a sprijinului financiar și părăsirea PÎVI. Fiecare tânăr are dreptul să renunțe de bună voie la PÎVI.

Rezultatele și impactul proiectului

- 149 tineri crescuți în cadrul îngrijirii SOS;
- 40 reintegrați în mediul lor biologic – familia, familia extinsă;
- 109 integrați în mediul social.

Dintre aceștia: 122 salariați, 20 studenți în instituții de învățământ superior și 7 mame, care sunt în concediu de maternitate și își cresc copiii.

Învățăminte și concluzii

Programul Începutul unei vieți independente este una dintre fazele unei forme de grijă sistematizată și structurată de creștere și educare a copiilor din SOS-așezămintele din Bulgaria în perioada după absolvirea studiilor medii. Obiectivul principal al Programului este ca tinerii să își asume treptat și fără traumatisme responsabilitatea pentru viața lor personală, din partea Asociației oferindu-li-se posibilitatea acordării de sprijin financiar și moral. Sprijinul financiar din partea Asociației în această etapă este exprimat mai ales în sprijinirea tânărului în găsirea unei locuințe ca o premisă importantă a vieții autonome și independente. Din cauza ratei mari a șomajului în țară și insuficiențele indemnizației de șomaj din partea statului /valoarea acestora pune sub semnul întrebării supraviețuirea fizică a șomerului/ și în această etapă continuă sprijinul din partea Asociației în vederea realizării profesionale a tinerilor.

Date de contact:

Asociația SOS așezăminte pentru copii Bulgaria

Mun.Sofia 1618
Str."Paskal Todorov" 8A
Tel.:+359 2 818 49 40; fax +359 2 818 49 30

Municipalitatea Veliko Târnovo

Veliko Târnovo 5000
Piața „Maika Bulgaria” 2
Tel.: +359 62 619 203

Primăria capitalei

Direcția „Acțiuni sociale”
Sofia 1000
Bul.„Maria Luiza” 88, et. 5
Tel.: +359 2 803 59 09

Crearea serviciului „Centru de dezvoltare a comunității” în comunități române tradiționale și marginalizate – Centrul de toleranță și dialog interetnic „Amalipe” în parteneriat cu Municipality Peștera, Municipality Novi pazar, Municipality Kameno, Municipality Etropole, Municipality Biala Slatina, Municipality Pavlikeni și Municipality Veliko Tŕrnovo

Scurtă prezentare a practicii

Serviciul este creat în cadrul unui proiect bianual, realizat de Centrul de toleranță și dialog interetnic „Amalipe”, Liga pro Europa – România și ARSIS – Grecia cu susținerea Direcției generale „Justiție” a Comisiei Europene în cadrul programului “Daphne”. Este implementat în Bulgaria, România și Grecia în perioada februarie 2011 – ianuarie 2013.

Obiectivele

Împuternicirea și creșterea capacității comunității și crearea unor oportunități de realizare socială (cu un accent special pus pe oamenii tineri și femeile din comunitatea romă).

Promovarea muncii pe teren la nivel local în vederea elaborării unor mecanisme nonformale de sprijinire a comunității prin constituirea de parteneriate cu instituțiile existente la nivel local.

Creșterea capacității activiștilor locali și afirmarea funcției „Moderator în comunitatea romă”.

Resursele

Pentru înființarea centrelor de dezvoltare a comunității, municipalitățile Peștera, Etropole, Biala Slatina, Kameno, Novi pazar și Pavlikeni au pus la dispoziție încăperi – proprietăți municipale și au sprijinit renovarea lor. Amenajarea centrelor – mijloace tehnice de lucru, întreținerea biroului /curent electric, apă, internet/, precum și salariile moderatorilor sunt acoperite de bugetul Proiectului.

Parteneriatele constituite dintre „Amalipe”, ONG-uri locale și autotirățile locale asigură sprijinul moderatorilor comunitari. Formarea moderatorilor se asigură în întregime de echipa Asociației „Amalipe”, dar în activitatea lor cotidiană în comunitate moderatorii lucrează în cooperare strânsă cu diverși specialiști de la structurile municipale – Departamentul „Învățământ”, Departamentul „Acțiuni sociale și ocrotirea sănătății”, ș.a.

Municipalitățile au susținut cea mai mare parte din activități, inclusiv cu resurse financiare pentru transport, achiziționare de premii pentru participanți, ș.a.

Implementarea

Sunt constituite 7 centre de dezvoltare a comunității în municipalitățile Peștera, Novi pazar, Kameno, Etropole, Biala Slatina, Pavlikeni și Veliko Tŕrnovo. Organizarea și coordonarea activității fiecărui centru se realizează de către un moderator comunitar. În prezent, în fiecare centru lucrează câte doi moderatori comunitari, fiind identificată necesitatea ca numărul acestora să crească la patru. Centrele funcționează la nivel municipal, acoperind localitățile din municipalitatea respectivă. Pe lângă centre funcționează cluburi locale de dezvoltare a comunității, înființate în satele cu populație romă mai compactă.

Moderatorii comunitari angajați în cadrul proiectului, sunt cu studii medii. După angajarea în proiect parcurg diferite formări /lucru în echipă, competențe de lider, depășirea conflictelor, relații cu mas-media și comunitatea locală, competențe de ascultare activă, muncă pe teren, ș.a./. Un an după inițierea activităților în centre, 4 dintre moderatori sunt studenți în diferite specialități, iar 20 de tineri și-au continuat studiile în instituții de învățământ superior.

Pe baza activității cotidiene în comunitatea locală, moderatorii identifică nevoile comunității locale, stabilesc măsuri concrete pentru satisfacerea lor în parteneriat cu municipalitățile respective. Au loc întâlniri lunare dintre moderatori și reprezentanți ai administrației locale, în cadrul cărora se discută și se stabilesc intervențiile respective.

Activități cheie

Organizarea de formări ale moderatorilor în comunitate: formare inițială și formări suplimentare, schimb de vizite în diferite localități, monitorizare și sprijinire a moderatorilor și activităților din partea unor ONG-uri române. Muncă pe teren – depistare de cazuri, intervenție timpurie, stabilirea primului contact, facilitare și intermediere în procesul de comunicare dintre comunitatea locală și angajații instituțiilor.

Cartografierea și identificarea riscurilor pentru membrii comunității și stabilirea respectivelor măsuri de prevenție.

Sprijinirea profesorilor și conducerii școlilor de a atrage și menține copiii la școală, incl. în vederea implementării unor programe școlare de prevenire a abandonului /club al părinților, consilii școlare, etc./.

Organizarea de grupuri în funcție de interese și organizarea de discuții și convorbiri având drept scop creșterea motivării pentru studiere și formare, prevenirea căsătoriilor timpurii, parentalitate responsabilă, educație medicală, igienă personală, incl. împreună cu reprezentanți ai instituțiilor educaționale, sociale, sanitare și altele.

Organizarea de manifestări culturale și aniversarea sărbătorilor tradiționale.

Organizarea de dezbateri civice privind unele subiecte relevante pentru comunitatea locală în domeniul sănătății, învățământului, sfera socială, ocuparea forței de muncă, infrastructura, etc.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

- Copii, tineri și femei, expuși la riscul marginalizării, și grupuri tradiționale din comunitatea romilor din Bulgaria;
- Familii române din grupuri tradiționale și marginalizate din comunitatea romilor: se iau în considerare nu doar persoanele expuse la risc, ci și toate familiile în izolare și/sau grupuri tradiționale din comunitatea romilor;
- Asistenți sociali, profesori și alți angajați;
- Moderatorii în comunitatea romilor: în cadrul proiectului au fost angajate 12 persoane;
- Lideri locali ai romilor și activiști de la ONG-uri;
- Autoritățile publice și funcționarii ai unor instituții-cheie, responsabile pentru prevenirea excluziunii sociale și integrarea comunității române.

Rezultatele și impactul proiectului

- Copii întorși în școală – 54 de copii, printre care un copil în vârstă de 12 ani, care niciodată până acum nu frecventase școala, precum și un tânăr în vârstă de 18 ani, care abandonase școala acum câțiva ani din motive medicale;
- 90 de copii înscriși în grădinițe, incl. 60 de copii în grupul pregătitor;
- Prevenirea instituționalizării a 4 copii;
- Soluționarea reușită a 8 cazuri de căsătorii timpurii; tinerii s-au întors în școală;
- 12 tineri din municipalitățile unde există centre de dezvoltare a comunității, și-au continuat studiile în instituții de învățământ superior;
- 10 cazuri de îndrumare către autoritățile sociale în vederea alocării de resurse financiare pentru tratament medical;
- Peste 600 de copii au parcurs formări de creștere a culturii medicale;

- S-au desfășurat 30 de discuții cu comunitatea locală pe subiectul «Căsătorii timpurii»;
- S-au desfășurat 40 de discuții cu copii, tineri și părinții lor pe subiectul «Prevenirea abandonului școlar»;
- S-au desfășurat 20 de convorbiri cu comunitatea locală privind creșterea conștiinței civice și luarea de cunoștință cu drepturile sanitare, de muncă și de asigurări sociale;
- S-au organizat 6 formări de activiști și voluntari locali;
- S-au organizat 8 formări de moderatori comunitari în vederea creșterii competențelor de lucru cu comunitatea;
- S-au constituit cluburi sportive și de tineret, ateliere de creație pe lângă centre, grupuri locale de ajutor, 10 cluburi de calculatoare;
- Activizarea părinților și înființarea de cluburi ale părinților;
- Participarea moderatorilor comunitari la sesiunile Consiliilor municipale.

Învățăminte și concluzii

Doar cunoscându-se bine specificul localității respective, se pot planifica măsuri care să fie relevante pentru necesitățile comunității locale. Astfel se câștigă încrederea localnicilor, ceea ce constituie o garanție că doar atunci ei se vor simți implicați în activitățile cuprinse în serviciu. Atunci când lucrăm pentru dezvoltarea comunității locale, trebuie să lucrăm cu oamenii, ei sunt partea activă în procesul de schimbare și în procesele de luare a deciziilor. Serviciile trebuie să funcționeze cu beneficiarul și nu pentru beneficiar.

Date de contact:

Centrul de toleranță și dialog interetnic „Amalipe”

Veliko Târnovo 5000

Str. „Samuil” № 4, et.1, ap.16, c.p. 113

e-mail: center_amalipe@yahoo.com

www.amalipe.com

Constituirea unui Centru specializat de asistență maternală – fundația „Za nashite detsa” („Pentru copiii noștri”) în parteneriat cu Primăria capitalei

Scurtă prezentare a practicii

Primăria capitalei și fundația „Pentru copiii noștri” și-au unit resursele pentru constituirea unui centru specializat comun de asistență maternală. Inițiativa se realizează cu sprijinul Agenției pentru asistență socială.

Obiectivele

Dezvoltarea asistenței maternale în capitală, asigurare de îngrijire familială pentru copiii separați de părinții săi.

Resursele

În cadrul proiectului „O alternativă pozitivă pentru copiii lipsiți de grijă părintească” fundația „Pentru copiii noștri” asigură o echipă de asistenți sociali și o echipă multidisciplinară care asigură servicii specializate asistenților maternali și copiii plasați la aceștia – un psiholog, un terapeut

familial, medici. Proiectul asigură supervizare și formări în vederea dezvoltării proiectului. Proiectul asigură, de asemenea, gesticinarea și dezvoltarea centrului în conformitate cu cele mai moderne modele europene în domeniul prestării serviciilor destinate copiilor. Este asigurat un birou pentru desfășurarea activității centrului. CoreAssets este un lider mondial în asigurarea asistenței maternale. Ei sprijină proiectul prin investiții în capacitatea fundației „Pentru copiii noștri” de a dezvolta asistența maternală, participarea la gestionarea strategică a proiectului, sprijinirea financiară a proiectului, consultări în procesul de lucru, promovarea activității printre toate părțile interesate. „Cargill” asigură finanțarea proiectului și participă la diverse inițiative cu asistenți maternali și copii plasați la ei în vederea promovării practicii în fața autorităților publice și comunității.

Resursele care joacă un rol-cheie pentru obținerea de efecte pozitive asupra copiilor și familiilor sunt următoarele:

- Existența de resurse financiare considerabile pentru promovarea inițiativei prin atragerea unui donator extern;
- Asigurarea de know-how pentru dezvoltarea serviciilor din partea unui lider mondial în domeniul asistenței maternale;
- Dorința din partea Primăriei capitalei să încurajeze dezvoltarea asistenței maternale în capitală prin delegarea serviciului unei ONG.

Implementarea

Proiectul creează condiții de constituire a capacității echipelor fundației „Pentru copiii noștri” și Primăriei capitalei de a dezvolta serviciul asistență maternală. O parte dintre activități sunt destinate însușirii de know-how și adaptarea lui în practica bulgară. Au fost implementate practici inovatoare în procesul-țintă al asistenței maternale. Dezvoltarea capacității noastre în domeniul asistenței maternale a permis specializarea echipelor și asistenților maternali, ceea ce garantează întâmpinarea mai adecvată a necesităților comunității privind

plasarea copiilor. În Centrul de asistență maternală înființat în cadrul proiectului, asistenții maternali devin profesioniști. Astfel, ei își asumă responsabilitatea pentru îngrijirea mai multor copii, se specializează în îngrijirea copiilor cu dizabilități, precum și a nou-născuților. În centru se formează asistenți maternali pregătiți pentru plasarea în regim de criză și de urgență a copiilor.

Din 2011 în Fundație se implementează **standardele celei mai bune practici** de asistență maternală ale Core Assets. Acestea constituie standarde de bază care completează legislația bulgară privind asistența maternală și ne dau posibilitatea să organizăm sisteme de lucru în domeniul asistenței maternale cu un accent clar pus pe: copil/tânăr, candidat și asistent maternal, personal. Standardele de calitate cu care operează experții centrului au fost adoptate și aprobate de Agenția națională pentru protecția copilului și Agenția pentru asistență socială. Ele contribuie la siguranța și dezvoltarea copiilor și totodată asigură dezvoltarea asistenților maternali și a echipei care se ocupă de asistența maternală. Standardele sunt următoarele:

- Standardul 1: Asigurarea siguranței copiilor /tinerilor.
- Standardul 2: Asigurarea sănătății și bunăstării.
- Standardul 3: Promovarea dezvoltării și realizării potențialului.
- Standardul 4: Promovarea apartenenței și relațiilor de rudenie.
- Standardul 5: Promovarea tradițiilor culturale și identității proprii.
- Standardul 6: Promovarea însușirii deprinderilor de viață.
- Standardul 7: Încurajarea participării copiilor.

Fiecare standard spune la ce se poate aștepta copilul plasat, ce urmează a face asistenții maternali și cum fundația îi va sprijini.

Parentalitatea în echipă este un model de asistență maternală brevetat de Core Assets. El se bazează pe paradigma că nu copilul plasat este clientul terapiei, ci plasamentul. Acesta cuprinde asistentul maternal și angajatul implicat direct al furnizorului de asistență maternală, organismul de plasament, sistemul medical, școala și orice altă persoană care este legată de copilul respectiv, inclusiv familia biologică /în cazul în care planul este să se mențină relațiile copilului cu aceasta/.

Modelul se bazează pe două grupuri de teorii și abordări – atașamentul și teoriile de sistem, ceea ce dă posibilitatea ca toți cei implicați în plasament să reflecte asupra funcției lor și să își dezvolte relațiile /naturale și profesionale/, astfel încât să scadă tensiunea la nivelul îngrijirii directe a copilului și să se garanteze dezvoltarea lui prin dezvoltarea sistemelor din jurul său.

Procesul specializării echipei noastre în domeniul asistenței maternale duce la perfecționarea permanentă a susținerii asistenților maternali și copiilor plasați la ei. **Setul de servicii acordate asistenților maternali**, cu care lucrează fundația „Pentru copiii noștri” cuprinde următoarele servicii:

- Intermedierea completă în toate relațiile asistentului maternal cu autoritățile – DPC și altele, legate de copiii instituționalizați;
- Colectarea informațiilor necesare despre copilul/copiii care urmează a fi plasați la asistenți maternali;
- Formare – înainte și după aprobarea pentru sistemul de formare utilizat de fundație;
- Grupuri de sprijin reciproc;
- Servicii terapeutice;
- Participarea la diverse manifestări cu alte familii și asistenți maternali;
- Acordarea de sprijin material pentru îngrijirea copilului: pachete și alimente pentru nou-născuți; pachete pentru plasamentul copilului în funcție de nevoile individuale; echipamentul necesar pentru creșterea copilului, inclusiv mijloace tehnice dacă este vorba de un copil cu dizabilități, care nu se pot acorda de alte instituții.

Implementarea standardelor este urmărită săptămânal și lunar și cuprinde supervizarea familiei. Sprijinul suplimentar în vederea implementării standardelor cuprinde:

- Servicii de 24/24 de ore în caz de accidente critice și crize;
- Sprijin financiar suplimentar plus cel acordat de DPC /AAS/ și municipalitatea, susținerea financiară a asistenților maternali în vederea acoperirii anumitor standarde de îngrijire;

- Înlocuirea reciprocă a asistenților maternali;
- includerea copiilor în forme potrivite de îngrijire zilnică sau cu ora/divertisment și hobby-uri.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Beneficiarii principali ai proiectului sunt copiii cu probleme comportamentale care au nevoie de asistență maternală; copiii instituționalizați și copiii abandonați în secțiile de maternitate. Beneficiari direcți sunt, de asemenea, toți ceilalți participanți la inițiativă – echipa specializată de asistență maternală, precum și echipele fundației, municipalității și AAS, implicați în gestionarea inițiativei și serviciilor.

Copiii și familiile sunt participanți activi la întregul proces de asistență maternală. Familiile participă la negocierea serviciilor și a standardului de îngrijire a copiilor și sprijinul necesar în acest scop. În funcție de vârsta lor, copiii participă la luarea deciziilor privind îngrijirea lor. Este promovată și sprijinită participarea activă a copiilor, tinerilor și familiilor în diferite foruri, unde se creează legături și se constituie rețele de sprijin reciproc. Astfel copiii, tinerii și familiile influențează crearea politicilor de dezvoltare a serviciilor în domeniul asistenței maternale atât în fundația „Pentru copiii noștri”, cât și la nivel național.

Rezultatele și impactul proiectului

Această inițiativă a impulsionat în mod considerabil extinderea asistenței maternale a copiilor aflați în dificultate din capitală. Totodată proiectul garantează constituirea unui nou tip de relații cu asistenții maternali, bazate pe negociere, dezvoltare și profesionalizare. Inițiativa a contribuit în mod direct la dezvoltarea competențelor de gestionare a serviciilor și procesului asistenței maternale. De asemenea, inițiativa a influențat și eforturile instituțiilor publice, autorităților locale și furnizorilor de servicii de a se sincroniza procesele în sistemul social în lucrul cu familiile biologice, asistenții maternali și părinții adoptivi, atunci când copilul trebuie transferat.

Cooperarea prezentată arată o abordare de reunire a eforturilor municipalității și unei organizații civice în scopul obținerii unui efect maxim pentru comunitate în situația în care resursele sunt limitate.

Centrul specializat de asistență maternală înființat în cadrul acestei inițiative asigură setul complet de servicii legate de recrutarea și susținerea asistenților maternali și asigură un schimb permanent de 45 de plasamente de înaltă calitate la asistenți maternali.

Un caz din practică – plasament în regim de urgență la asistenți maternali al unui nou-născut:

Plasamentul la asistenți maternali în regim de urgență al unor copii mici aflați în situații de risc este o practică curentă pentru echipa Centrului de asistență maternală pe lângă fundația „Pentru copiii noștri”.

Katia are doar un an și 10 luni. Mama ei nu se poate îngriji de ea în mod adecvat, pentru că este dependentă de alcool. Se îngrijește singură de Katia*. Are încă un copil mai mare, care deja este crescut de rude din cauza incapacității ei să facă față. Această familie însă nu poate să aibă grijă și de Katia, de aceea este nevoită să caute asistenți maternali pentru ea. Asistentul maternal Lidia dispune doar de o zi ca să decidă dacă va primi pe mica Katia în casa sa. Ea însă nu are nevoie de prea mult timp de gândit – de mult și-a exprimat disponibilitatea de a se îngriji de bebeluși care nu pot rămâne la familia lor biologică. Când o aduc pe Katia în casa ei, copilul este timid, vizibil mai slab pentru vârsta lui, cu reacții care arată că adeseori fusese lăsat fără îngrijire părintească. Lidia și asistentul social încă în aceeași zi o duc pe Katia la un medic-pediatru ca să aple în ce stare de sănătate se află. Medicul face recomandări prețioase în privința îngrijirii și alimentației copilului. De la Centrul de asistență maternală Lidia primește haine și pampersi pentru bebeluș – totul s-a întâmplat atât de repede, încât ea n-a avut timp să se pregătească pentru sosirea micii Katia, care vine fără niciun obiect personal.

* Numele copiilor și părinților lor sunt modificate în vederea păstrării confidențialității.

Învățăminte și concluzii

Această inițiativă demonstrează posibilitatea de a se găsi soluții eficiente în condițiile unui context dificil, ceea ce dovedește încă o dată că printr-o abordare profesională și parteneriat în căutarea soluțiilor se pot realiza practici netradiționale și foarte eficiente. Suntem convinși că soluțiile bune stau la dispoziția celor care le caută și lucrează pentru realizarea lor. În cadrul acestei inițiative fundația „Pentru copiii noștri” și Primăria capitalei au dovedit că acest lucru e posibil.

Alte informații

Este important de subliniat rolul AAS pentru dezvoltarea inițiativei. Cooperarea și sprijinul acordate din partea echipei de conducere a proiectului „Și eu am o familie”, Direcția regională pentru asistență socială – Sofia și departamentele pentru protecția copilului din Primăria capitalei constituie un factor important pentru realizarea proiectului. Ei toți au adus o contribuție semnificativă pentru succesul acestei inițiative.

Date de contact:

Fundația «Pentru copiii noștri»

Sofia 1766, Bulgaria
Mladost 4,
str. „Business Park Sofia” 1
Clădirea 13B, et.2
tel./fax: +359 2 980 70 58;
+359 2 988 82 45
e-mail: office@detebg.org

Centrul de asistență maternală

Sofia 1000
Str. „Alexander Zhendov” 1,
sc.1 , et.1, ap.28.
tel.: +359 2 975 40 25
e-mail: foster.center@detebg.org

Primăria capitalei

Sofia 1000
Str. „Moskovska” No 33
Direcția „Activități sociale”
bul. „Kn. Maria Luiza” 88, et. 5
sotsialni.deinosti@sofia.bg

Intervenție timpurie pentru prevenirea abandonului copiilor cu dizabilități – fundația „Karin dom” în parteneriat cu Municipality Varna

Scurtă prezentare a practicii

Proiectul „Intervenție timpurie pentru prevenirea abandonului copiilor cu dizabilități” realizat de Municipality Varna și fundația Karin dom.

Varna este al treilea oraș ca mărime din țară, ocupând o suprafață de 205 kmp. Amplasarea orașului pe Litoralul de Nord al Mării Negre, precum și bogatele resurse naturale îl transformă într-una dintre cele mai vestite stațiuni din Europa și cea mai mare în zona Mării Negre. Municipality Varna elaborează programe sociale anuale care fac parte integrantă din Strategia municipală de dezvoltare a serviciilor sociale în perioada 2011 – 2015, având drept scop să garanteze implementarea politicilor naționale la nivel local. În conformitate cu prioritățile naționale și europene, în dezvoltarea socială se acordă o atenție specială incluziunii sociale, în mod intens se elaborează inițiative și se implementează noi servicii sociale, destinate grupurilor vulnerabile, copiilor și familiilor aflate în situații de risc. „Karin dom” este înființată de Ivan Stanciov în anul 1994 și experiența fundației constituie un exemplu și motiv de inspirație pentru multe organizații din Bulgaria.

Obiectivele

- Să sprijine familiile cu copii prezentând întârzieri în dezvoltare și/sau cu dizabilități între 0 și 4 ani prin dezvoltarea abilităților părinților de a stimula dezvoltarea copilului lor cu nevoi speciale într-un mediu familial. Astfel se constituie capacitatea părintească specifică, se asigură sustenabilitatea rezultatelor obținute în dezvoltarea copilului și se reduce dependența familiei de o îngrijire de tip instituționalizat. Se consolidează relația dintre părinți și bebeluș prin sprijinirea în lăptărie și asigurarea înțelegerii nevoilor și potențialului copilului încă din maternitate, ceea ce influențează decizia familiei să nu-și lase copilul să fie crescut într-o instituție.
- Să îmbunătățească bunăstarea copilului prin incluziunea lui, în măsura în care e posibil, în sistemul general de învățământ – grădinița, școala, ceea ce îi va asigura condiții mai bune de realizare pe piața muncii și o viață independentă.

Resursele

Resursele umane sunt de o importanță majoră pentru serviciul intervenției timpurii. Serviciul cere ca specialistul să aibă cunoștințe excelente și experiență privind specificul dezvoltării timpurii a copilului, diferitele stări ale copiilor, stăpânirea unor metode de stimulare a dezvoltării copiilor cu nevoi speciale și abordări în vederea susținerii familiei. Echipa care asigură serviciul intervenție timpurie cuprinde un psiholog, un terapeut, un logoped, un asistent social, o persoană cu studii medicale (pediatru/asistentă medicală, consultant în alăptare).

Pentru asigurarea completă a serviciului e nevoie de echipamente specifice care ajută dezvoltarea motorie a copilului și poziționarea lui (în caz de nevoie), precum și de materiale – jucării, materiale auxiliare și cărți. Acestea se pun la dispoziția familiei pe principiul bibliotecii.

Cea mai mare parte din costurile financiare sunt pentru specialiști. Costurile de transport sunt legate de caracterul mobil al serviciului și depind de zona acoperită. Bugetul serviciului intervenție timpurie este coordonat cu Municipality Varna și a fost aprobat la sfârșitul anului 2012 ca o activitate delegată de municipalitate.

Implementarea

Dezvoltarea Programului „Intervenție timpurie” implementat de „Karin dom” inițial a fost sprijinit de formatori cu experiență în programele privind dezvoltarea timpurie a copiilor și intervenția timpurie din Canada și SUA. Abordarea principală utilizată în Programul „Intervenție timpurie” este abordarea orientată către familie. Aceasta pune în centrul activității nu doar copilul, ci întreaga familie. Una dintre activitățile în cadrul serviciului constituie susținerea părinților să își îngrijească singuri copilul, pentru că cunosc cel mai bine nevoile lui. În cazul abordării orientate către familie, părinții au posibilitatea ca împreună cu specialistul să stabilească prioritățile în dezvoltarea copilului lor și să lucreze împreună pentru atingerea obiectivelor propuse în vederea îmbunătățirii stării copilului și crearea unui mediu de susținere. În timp ce în cazul modelului bazat pe experți, specialistul asigură terapie pentru copil într-un cabinet separat pentru un timp limitat, în cazul abordării orientate către familie părintele dobândește anumite competențe și conștientizează treptat starea și nevoile copilului. Aceste competențe dau părintelui puterea și încrederea că poate face față îngrijirii și dezvoltării copilului său în cele 24 de ore când sunt împreună.

Programul asigură următoarele servicii:

- Vizite la domiciliu de către o echipă mobilă de terapie – la fața locului, în casa familiei specialistul arată, explică, instruește familia cum să îngrijească copilului și să dezvolte aptitudinile sale de a se descurca în situațiile și activitățile zilnice;
- Organizarea unor grupuri de părinți pentru ajutor și susținere reciprocă – conduse de un psiholog, în grupuri ase acordă sprijin emoțional, informații privind unele subiecte legate de starea și dezvoltarea copilului, se face schimb de experiență;
- Întreținerea unei rețele părintești nonformale – posibilitatea organizării de întâlniri prietenești și reunirii în jurul unor idei și activități comune de susținere a copiilor;
- Forma de grup – terapie prin joc – copii și părinți – grupul este condus de un specialist într-un mediu special amenajat. Participă copiii și părinții lor; se asigură posibilitatea întreținerii de contacte sociale și dobândirii unor competențe care facilitează trecerea copiilor la grădiniță;
- Sprijinirea alaptării – serviciul este asigurat de către un consultant autorizat în alaptare încă de la maternitate;
- Activități informative – promovarea serviciului în rândul cetățenilor prin publicații, întruniri, inițiative, distribuire de materiale informative;
- Activități de instruire – anual se organizează formări de perfecționare cu lectori din Bulgaria și din străinătate privind specificul diverselor stări ale copiilor și implementarea serviciilor de intervenție timpurie;
- Monitorizarea, evaluarea și supervizarea activităților.

Activitățile se desfășoară pe teritoriul Municipality Varna în parteneriat cu Direcția «Asistență socială» - Departamentul «Protecția copilului», Municipality Varna, secțiile de maternitate și neonatologie pe lângă Spitalul specializat de obstetrică și ginecologie „Prof. Dr. Dimităr Stamatov” – or. Varna, Spitalul multiprofil de tratament activ „Sf. Anna” – or. Varna; și Asociația „Un viitor colorat” (partener în activitățile de susținere a alaptării). Atragerea secțiilor de maternitate și neonatologie în parteneriat s-a realizat prin consultanții în alaptare – obstetriciene care au parcurs formări specializate și au sprijinit în mod suplimentar secțiile în vederea îmbunătățirii susținerii alaptării. Avându-se în vedere numărul mare de bebeluși părăsiți în instituții încă la nivelul secției de maternitate, constituirea acestor parteneriate a fost foarte importantă pentru buna coordonare a activităților dintre Departamentul pentru protecția copilului, personalul secției de maternitate și specialiștii din Programul „Intervenție timpurie”. Depășirea atitudinii că copilul „va crește și va depăși această problemă”, în loc să se valorifice oportunitățile pe care le oferă perioada copilăriei timpurii între 0 și 3 ani este un factor-cheie pentru soluționarea provocărilor legate de dezvoltare.

Programul „Intervenție timpurie” realizat de „Karin dom”, asigură servicii în orașul Varna și localitățile apropiate. În 2011 în domeniul implementării acestui model de servicii destinate intervenției timpurii au fost formate 12 organizații din diferite localități din țară, zece dintre acestea implementând serviciile în orașele Ruse, Târgoviște, Dobrici, Stara Zagora, Plovdiv, Biala Slatina, Aitos.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Familii cu copii între 0 și 4 ani, care prezintă:

- riscuri de întârziere în dezvoltare, ca de ex. un bebeluș, mama căruia este dependentă de droguri; un nou-născut cu greutate prea mică, etc.;
- întârzieri într-unul sau mai multe domenii de dezvoltare;
- cu dizabilități diagnosticate.

Ca grup-țintă de bază, familiile fac parte integrantă din serviciu. Familiile sunt cele care iau deciziile. Intervențiile dau familiilor abilități, cunoștințe și competențe care le permit să aibă acces și control asupra resurselor necesare pentru întâmpinarea nevoilor lor.

Rezultatele și impactul proiectului

În perioada decembrie 2010 – martie 2013, serviciul principal al programului „Intervenție timpurie” – vizite la domiciliu, este acordat la 210 familii cu copii cu nevoi speciale. Numărul constant al familiilor care beneficiază de acest serviciu este de aproximativ 80. Evaluarea programului arată că părinții sunt satisfăcuți de serviciul prestat și acesta corespunde nevoii lor de informare, îndrumare și susținere în îngrijirea și dezvoltarea copilului lor cu nevoi speciale. Părinții mărturisesc:

“La început nu-l înțelegeam, când era mic, avea epilepsie, rămânea în urma copiilor de o vârstă cu el. A început să meargă în vârstă de 2 ani, însă cu greu. Am aflat despre serviciul oferit de “Karin Dom” de la cei de la asistența socială. Deja este o îmbunătățire mare. Este comunicativ, urcă singur scările, se joacă cu jucăriile...E mai liniștit, se uită la televizor, ne înțelegem ...”.

“Sunt mulțumită că în cursul săptămânii consultanții vin acasă. Arată jocuri, aduc jucării, puzzle-uri, observă modul în care reacționează copiii, mă ajută în relațiile mele cu copiii. Îmi place că mă sfătuiesc cum să procedez și astfel îmi sunt de folos și mie. Cred că obțin rezultate când fac ceea ce mă sfătuiesc ei....Rezultatul este: [nume de copil] a progresat în vorbire – deja leagă cuvintele. Iar în ceea ce privește [numele altui copil] – ea dormea neliniștit, acum asta s-a schimbat și ea doarme mai liniștit...”

“...De la consultanți primești ajutor și informații despre dezvoltarea copilului – asistență competentă cum să facem față unor situații. De exemplu, atunci când fiul meu este nervos. Vorbim cu consultanții, ei îl observă, dau sfaturi și îndrumări”.

De grupurile terapeutice prin joc au beneficiat 78 de copii și părinții lor. Astfel se asigură adaptarea și incluziunea mai ușoară a acestor copii în grădinițe. Dezvoltarea rețelei părintești de susținere reciprocă a dus la constituirea unui grup nonformal de părinți care organizează întâlniri prietenești și inițiative de promovare a sustenabilității serviciilor de intervenție timpurie.

Susținerea alaptării se acordă lunar la aproximativ 100 – 120 de femei și a îmbunătățit practicile în această privință în cele două secții de maternitate cu care cooperează „Karin dom”. În 2012 într-una dintre secții nu au fost cazuri de abandon de copii cu dizabilități la care a contribuit și buna cooperare dintre echipa de

intervenție timpurie și Departamentul pentru protecția copilului.

Unul din succesele proiectului este atragerea de finanțare pentru Centrul de intervenție timpurie din bugetul pentru programul social al Municipality Varna în 2012, și finanțarea lui ca o activitate delegată de municipalitate în 2013.

Promovarea experienței acumulate de „Karin dom”, prin formări și împărtășirea experienței în prestarea serviciilor de intervenție timpurie a sprijinit încă 10 organizații nonguvernamentale din Bulgaria. Acestea au implementat serviciile în comunitățile lor locale, cuprinzând 83 de familii într-o perioadă de 11 luni.

Învățăminte și concluzii

Promovarea experienței fundației „Karin dom” printre alte organizații din țară arată că serviciile de intervenție timpurie pot fi implementate ușor și în alte comunități.

Accesul la serviciile de intervenție timpurie trebuie să fie larg, direcționarea copilului să nu se efectueze doar de către DPC, ci toate instituțiile care lucrează cu copii de vârstă timpurie să poată îndruma, precum și părinții înșiși, în cazul în care sunt îngrijorați în privința dezvoltării copilului lor.

O dovadă a eficienței serviciului sunt următoarele fapte:

- Se știe că ritmurile dezvoltării nervoase și psihice a individului sunt cele mai accelerate în prima perioadă din viață. Timpul în care se face intervenția este deosebit de critic atunci când există riscul ca copilul să piardă șansa de a dobândi cunoștințe și deprinderi în perioada cea mai sensibilă. Dacă momentele sau etapele disponibilității maxime nu sunt utilizate pentru crearea competențelor respective, copilului s-ar putea să-i fie mai greu să le însușească într-o etapă ulterioară.
- Intervenția timpurie are un impact semnificativ asupra familiei copilului mic cu nevoi speciale. Părinții adeseori simt dezamăgire, izolare socială, stres suplimentar, îngrijorare și neputință, ceea ce afectează bunăstarea familiei, iar de acolo – și dezvoltarea copilului. Cu ajutorul intervenției timpurii părinții pot îmbunătăți imaginea și atitudinile față de ei înșiși și față de copil, să dispună de mai multe informații și competențe pentru a susține dezvoltarea lui. Abordarea orientării către familie, specifică serviciului, îl fac accesibil – pe înțelesul tuturor familiilor și corespunzând nevoilor lor.
- De asemenea, intervenția timpurie aduce foloase societății. Cu ajutorul ei se previne instituționalizarea copiilor, crește capacitatea familiilor de a face față unor situații de viață și se îmbunătățesc șansele copilului în viitor. Serviciile acordate în vârsta cea mai timpurie au drept scop să diminueze efectele dizabilității, ceea ce duce la mai puține costuri pentru asistență prin resurse într-o etapă ulterioară și mai multe șanse de realizare pe piața muncii. Toate acestea aduc foloase economice și sociale.
- Serviciul se acordă preponderent în mediul natural al copilului – cel mai des locuința sa și sunt utilizate atât resursele părinților și copilului, cât și ale altor părinți din comunitate.

În afara faptului că se diminuează costurile pentru întreținerea unei clădiri, caracterul mobil al serviciului permite a se cuprinde și localitățile mici, unde familiile nu pot să se deplaseze sau să beneficieze de servicii pentru copilul său.

Alte informații

Un fapt pozitiv în ce privește Bulgaria este că statul planifică înființarea de Centre de intervenție timpurie în țară, care să facă parte din serviciile care înlocuiesc instituționalizarea copiilor între 0 și 3 ani, și de asemenea fac parte din serviciile având drept scop incluziunea socială a unor comunități marginalizate din țară, inclusiv copiii cu dizabilități. Fundația „Karin dom” împreună cu alte organizații nonguvernamentale este invitată să facă parte din grupul de lucru care va elabora metodologia Centrelor de intervenție timpurie, ceea ce ne dă speranța implementării și dezvoltării sustenabile în țară a modelului de servicii de intervenție timpurie orientate către familie.

Date de contact:

Fundația „Karin dom”

Centrul pentru copii cu nevoi speciale și familiile acestora
Centrul de resurse și formare
tel.: +359 52 302 517;
fax: +359 52 302 516
www.karindom.org
Veselina Vasileva
Coordonatorul Programului „Intervenție timpurie”
e-mail: vvassileva@karindom.org

Municipalitatea Varna

Varna 9000
Bul. „Osmi primorski polk” № 43
Direcția „Acțiuni sociale și ocrotirea sănătății”
Persoană de contact:
Luiza Casparian
Șeful departamentului „Acțiuni sociale și politica locuințelor”
tel.: +359 52 820 172
<http://www.varna.bg>

Dezvoltarea serviciului „Centrul de plasament de tip familial” pentru copii și adulți cu dizabilități – fundația „Cedar” în parteneriat cu Municipality Kiustendil

Scurtă prezentare a practicii

Din august 2008 (încheierea oficială a parteneriatului) până în prezent (ghidul este publicat în luna iunie 2013), Municipality Kiustendil și Fundația „Cedar” implementează și dezvoltă împreună servicii rezidențiale de înaltă calitate – Centrul de plasament de tip familial (CPTF) pentru copii și adulți cu dizabilități, scoși din instituții specializate.

În Municipality Kiustendil sunt 72 de localități, iar populația este cu puțin peste 60 000 de persoane. Localitățile din municipalitate adeseori sunt foarte îndepărtate și izolate de orașul – reședință a Municipality Kiustendil. În anul 2007 fundația „Cedar” a inițiat procesul real al dezinstituționalizării Centrului pentru copii cu întârziere mintală din satul Gorna Koznitsa, Municipality Bobov dol. Municipality Kiustendil s-a angajat să preia 24 de copii și tineri să locuiască în or. Kiustendil în cadrul noilor servicii oferite de CPTF. Fundația „Cedar” a susținut pregătirea copiilor pentru viața în comunitate, elaborarea de planuri individuale de îngrijire, asigurarea formării personalului să lucreze cu persoane cu dizabilități, renovarea și îmbunătățirile efectuate înaintea strămutării copiilor în CPTF. În prezent instituția este închisă și copiii sunt plasați la noi servicii și participă activ la viața socială din Kiustendil.

Obiectivele

Transformarea serviciilor într-un loc unde copiii și tinerii pot beneficia de cea mai bună îngrijire și susținere cu putință și unde totul se face în scopul ca ei să fie membri deplin ai societății, să devină cu cât se poate mai autonomi și să participe la luarea deciziilor legate de organizarea vieții lor.

Acest scop s-a realizat prin închiderea Centrului pentru copii cu întârziere mintală (CCÎM) din satul Gorna Koznitsa și înființarea de Centre de plasament de tip familial (CPTF) în or. Kiustendil pentru 24 de copii și adulți cu dizabilități intelectuale.

Alte obiective:

- A se construi sau renova clădiri și apartamente pentru asigurarea serviciului social CPTF pentru 24 de copii și adulți ca să poată trăi în grupuri cu cât se poate mai mici și într-un mediu cu cât se poate de apropiat de cel familial;
- A se crea noi servicii CPTF de către un furnizor extern cu finanțare din bugetul statului;
- A se crea un model de bune practici în închiderea instituțiilor și funcționarea reușită a noilor servicii CPTF;
- A se coopera cu comunitatea locală pentru a se garanta incluziunea socială a noilor rezidenți ai CPTF în viața comunității.

Resursele

Pentru realizarea obiectivelor inițiale, municipalitățile care se pregăteau să primească rezidenții de la CCÎM din satul Gorna Koznitsa (Kiustendil și Bobov dol), dispuneau de resurse financiare și materiale alocate de Ministerul finanțelor, care au fost utilizate pentru constituirea bazei materiale pentru noile servicii. Municipality Kiustendil a pus la dispoziție un teren proprietate a municipalității pentru construirea a două case noi, unde au fost cazați copiii cu dizabilități, și două apartamente municipale cu chirie pentru 8 tineri din Gorna Koznitsa. Suplimentar, fundația „Cedar” a alocat resurse pentru renovarea completă a unuia dintre aceste apartamente, destinat tinerilor și altor activități de pregătire a copiilor pentru strămutare, formarea personalului, activități legate de deprinderea copiilor cu noul mediu, lucrul cu comunitatea și altele. Fundația, de asemenea, a asigurat

donații pentru construcții și mobilare, ca de exemplu cărămizi și planurile arhitecturale ale clădirilor, aparate electrocasnice și alte tipuri de echipamente și mobilier.

Au fost asigurate resurse financiare din partea statului în conformitate cu standardele financiare unificate privind CPTF pentru 24 de beneficiari. Întrucât aceste resurse s-au dovedit a fi insuficiente, fundația „Cedar” a asigurat aproape 50% finanțare suplimentară pentru implementarea serviciului din diferite proiecte (cu finanțare europeană), sponsorizări corporative, donatori privați și inițiative pentru strângerea de fonduri.

Asigurarea resurselor umane și a expertizei din partea Municipality Kiustendil se realizează cu participarea activă a primarului, celor trei primari adjuncți și numeroși directori și experți în domeniul activităților umane, finanțelor, infrastructurii și construcțiilor, etc. Din partea Fundației „Cedar” – Directorul executiv, Managerul de programe, coordonatorul tehnic al activității sociale și încă doi coordonatori, precum și peste 80 de voluntari și experți-consultanți în domeniul muncii directe pe teren și grupuri de tineri (străine și bulgare) cu multă energie și dorința de a-și petrece o parte din timp cu beneficiarii serviciilor. Foarte activ a participat și Directorul CCÎM din satul Gorna Koznitsa – o figură-cheie în toate etapele de desfășurare a activităților.

Implementarea

Pentru închiderea CCÎM din Gorna Koznitsa și înființarea CPTF „Sianie” au fost realizate următoarele activități:

- *Analiza situației, stabilirea principalelor părți interesate și planificarea activităților.* Această activitate a fost realizată de fundația „Cedar” și Municipality Kiustendil, în această etapă constituindu-se parteneriatul oficial (prin semnarea unui Acord de cooperare) și s-a creat încredere reciprocă. Alte activități realizate în această fază a fost încheierea de parteneriate cu alte părți interesate (de exemplu administrația regională și alte servicii sociale din Kiustendil), analiza situației serviciilor sociale aferente din Kiustendil, găsirea unui teren potrivit pentru CPTF, negocierea cadrului de bază al serviciului CPTF și planificarea arhitecturală a bazei materiale. Reprezentanți ai Municipality Kiustendil și fundația „Cedar” se întruneau regulat în această perioadă pentru a-și coordona planurile și să negocieze modul în care va arăta serviciul asigurat în comun, precum și clădirile aferente.
- *Pregătirea schimbării.* Din martie 2009 până în septembrie 2010 activitățile principale au fost negociere, construirea și amenajarea clădirilor și predarea lor furnizorului serviciului, pregătirea comunității pentru sosirea beneficiarilor CPTF și angajarea și formarea personalului pentru noile servicii. În timp ce Municipality Kiustendil răspundea pentru organizarea licitației publice și realizarea construcțiilor, fundația „Cedar” participa monitorizând construcțiile și făcând recomandări privind amenajarea și mobilarea clădirilor astfel încât să fie potrivite pentru persoane cu întârziere mintală. Fundația a fost responsabilă pentru recrutarea, angajarea și formarea noului personal pentru servicii, dar reprezentanți ai Municipality Kiustendil au participat la interviurile pentru funcțiile-cheie în cadrul serviciului.
- În aceeași perioadă fundația „Cedar” și-a depus candidatura pentru furnizor extern al serviciului CPTF din or. Kiustendil. Prin aprobarea candidaturii Fundației, în urma procedurilor concursului, parteneriatul dintre Municipality Kiustendil și Fundație a intrat într-o etapă nouă – de Contractor și Executant. De asemenea, cele două părți au inițiat relații financiare, fiindcă furnizorul serviciului primește finanțare din partea statului și prin intermediul Municipality Kiustendil este obligat să raporteze Municipality Kiustendil activitățile realizate și repartizarea costurilor conform standardelor de calitate a serviciului.
- *Strămutarea și adaptarea copiilor.* Perioada de adaptare a durat între 3 luni și un an în funcție de nevoile copilului.
- *Activități de incluziune socială.* CPTF „Sianie” și fundația „Cedar” beneficiază de susținerea Municipality Kiustendil pentru realizarea de diferite inițiative în comunitate, având drept scop incluziunea socială mai bună a beneficiarilor și dând copiilor încrederea că participă în mod deplin la viața comunității.

- *Servicii educaționale și specializate.* În orașul Kiustendil copiii din CPTF frecventează Centrul de recuperare și integrare socială și Centrul de zi pentru copii cu dizabilități, unde beneficiază de îngrijire specializată adecvată în conformitate cu starea și nevoile lor individuale. Cinci copii din CPTF învață în școli de masă și primesc formare suplimentară din partea profesorilor din Centrul de resurse din orașul Kiustendil. Cealți copii studiază cu ajutorul unui pedagog special care desfășoară activități educaționale atât în incinta CPTF „Sianie”, cât și într-o încăpăre din Complexul de servicii pentru copii din Kiustendil, acordată în chirie fundației „Cedar” de către Municipality Kiustendil.
- *Activități legate de ocuparea forței de muncă.* Din luna februarie 2012 trei tineri, beneficiari ai CPTF „Sianie”, lucrează în întreprinderi municipale – două femei tinere lucrează ca asistente într-o cofetărie, iar un copil lucrează în bucătăria întreprinderii municipale „Alimentația elevilor” pe lângă Municipality, unde se pregătește mâncarea pentru toți elevii din oraș.
- *Activități legate de asigurarea dreptului beneficiarilor să participe la luarea deciziilor care se referă la ei.* În prezent fundația „Cedar” implementează un proiect finanțat de Comisia europeană în parteneriat cu Municipality Kiustendil privind asigurarea posibilității ca copiii din CPTF să participe la luarea deciziilor legate de viața lor prin așa numita planificare cu accentul pus pe personalitate (PAP). Fundația implementează activitățile în cadrul proiectului care sunt legate direct de lucrul cu copiii, iar Municipality Kiustendil s-a angajat să elaboreze și să disemineze pe teritoriul municipalității strategia privind participarea copiilor, ceea ce va asigura sustenabilitatea practicilor dezvoltate în cadrul proiectului și va da exemple de bune practici altor organizații din zonă.
- *Noi activități.* Municipality Kiustendil și fundația „Cedar” de asemenea cooperează pentru înființarea unui nou Centru de recuperare și integrare socială (CRIS) pentru tineri și adulți cu dizabilități intelectuale din orașul Kiustendil. Acest proiect va asigura crearea unui serviciu potrivit care va include activități de recuperare și incluziunea socială a copiilor când vor împlini vârsta de 18 ani.

Grupurile-țintă și participarea părților interesate

Beneficiarii direcți din orașul Kiustendil sunt 16 copii și 8 tineri cu dizabilități intelectuale care au trecut de la îngrijirea instituțională în centre cu grupuri mici. Acest grup constituie nucleul tuturor activităților comune realizate de Fundația „Cedar” și Municipality Kiustendil, descrise mai sus.

Beneficiarii CRIS pentru tineri vor fi minim 20 de persoane de peste 18 ani cu dizabilități intelectuale și altele, care locuiesc în comunitate.

Beneficiarii indirecti:

- personalul CPTF și alți profesioniști din domeniul asistenței sociale și serviciilor sociale, care beneficiază de posibilitatea de dezvoltare personală și profesională prin schimb de experiență și formări;
- beneficiarii celorlalte servicii aferente din Kiustendil (copii și persoane care locuiesc cu părinții lor, dar beneficiază de servicii sociale în comunitate, de asemenea primesc o îngrijire mai bună mulțumită dezvoltării profesioniștilor angajați acolo);
- grupuri de tineri, bulgare și străine – voluntari în orice tip de activități (dobândesc cunoștințe, competențe și experiență și diseminează informații despre cauză, creând o nouă generație, mai sensibilă la problemele persoanelor vulnerabile);
- alți furnizori de servicii sociale (ONG-uri sau de la municipalitate) – primesc mai multe informații despre activitatea reușită a CPTF;
- publicul larg, care, măcar și mai lent, și-a schimbat atitudinea față de acești copii și tineri

Rezultatele și impactul proiectului

Din anul 2010, 55 de copii și tineri din CCÎM din satul Gorna Koznitsa au fost transferați din mediul instituțional la servicii care pot corespunde mai bine nevoilor lor individuale și care creează premise pentru incluziunea lor deplină în comunitate ca vecini, locuitori, cetățeni și participanți la inițiative publice. S-au construit noi clădiri și angajaților în domeniul social li s-a oferit un model de închidere reușită a unei instituții și crearea unui serviciu de tip CPTF, precum și implementarea de noi bune practici. Personalul și ceilalți profesioniști în domeniu treptat își schimbă atitudinea despre modul în care trebuie lucrat cu aceste grupuri-țintă – de la modelul medical la modelul social de susținere a

persoanelor aflate în dificultate.

Mult mai importante, însă, sunt impactele pozitive directe asupra copiilor și adulților înșiși. Semnificative în această privință sunt unele rezultate specifice, precum:

- Copii care nu erau verbali deloc, deja învață cuvinte noi și comunică verbal cu ceilalți oameni;
- Copii care niciodată nu fuseseră scoși din instituție printre alți oameni, deja studiază în școli de masă cu copii de o vârstă cu ei (5 copii studiază în școli de masă cu profesori specializați în lucrul cu copii cu nevoi educaționale speciale);
- Copii și tineri, care purtau pampers și tot timpul, nu mai au nevoie de ei și nu-i folosesc deloc;
- Copii și tineri, care erau deserviți de personalul din Gorna Koznitsa, deja au competențe de autodeservire (mâncare, îmbrăcare, igienă personală și casnică);
- Copii și tineri cu comportament agresiv (față de sine și de ceilalți), deja își pot stăpâni emoțiile și situațiile de criză sunt tot mai rare;
- Copii și tineri, care cunoșteau doar personalul și pe ceilalți copii din Gorna Koznitsa, deja au prieteni din comunitatea din Kiustendil;
- Copii și tineri, care niciodată nu știuseră ce înseamnă cuvântul „alegere” (de exemplu ce să poarte, ce să facă), deja înțeleg că au dreptul să participe la luarea tuturor deciziilor care se referă la viața lor;
- Copii și tineri, care erau tratați ca membri uniformi ai unui colectiv, deja sunt tratați ca indivizi, au încredere în sine și sunt mândri de obiectele lor personale, camere, competențe și performanțe.

Învățăminte și concluzii

Este foarte important să se desfășoare întâlniri regulate de dezbatere a progresului înregistrat. Aceste întâlniri asigură urmărirea regulată a dezvoltării procesului și identificarea riscurilor în timp util. Toate părțile implicate trebuie să se reunească în jurul unei idei comune, o viziune clară și o strategie aprofundată care garantează grupului țintă locul lor și susținerea din partea comunității pe care le merită.

Nevoile reale ale beneficiarilor serviciului trebuie să constituie o prioritate de bază tot timpul și să fie luate în considerare atunci când se soluționează unele probleme sau se iau anumite decizii în legătură cu ei.

Crearea de încredere și repartizare clară a responsabilităților partenerilor.

În Municipality Kiustendil deja există o practică de cooperare cu ONG. Practica arată că prestarea serviciilor în această manieră duce la o serie de avantaje suplimentare pentru beneficiari și la schimbarea atitudinii comunității față de serviciile de acest tip.

Date de contact:

Fundația „Cedar”

Sofia 1404
Bul. „Bulgaria” 69, et. 4
Tel.: +359 2 441 43 45 / +359 889 19 43 45
Adresa de corespondență:
Sofia 1113, Oficiul poștal 13, CP 7
www.cedarfoundation.org

Municipalitatea Kiustendil

Adresa:
Kiustendil 2500,
Piața „Velbăjd” 1
Tel.: +359 78 55 11 66 / +359 78 55 10 05
e-mail: obshtina@kustendil.bg
www.kustendil.bg

Recomandări privind garantarea sustenabilității bunelor practici de cooperare dintre municipalități și organizațiile nonguvernamentale în domeniul politicilor și practicilor destinate copiilor și familiilor

Recomandările de față sunt elaborate în urma discuțiilor celor trei grupuri de lucru, desfășurate în cadrul prezentării prezentului „Ghid de bune practici de cooperare dintre municipalități și organizațiile nonguvernamentale în domeniul politicilor și serviciilor destinate copiilor și familiilor”, care a avut loc la 9 iulie 2013 în reședința Ambasadorului Republicii Franța în Bulgaria.

Din grupurile de lucru au făcut parte reprezentanți ai autorităților naționale responsabile pentru protecția copiilor din Bulgaria, peste 20 de municipalități și organizații nonguvernamentale care funcționează pe teritoriul acestora, asociații ale autorităților locale și organizațiilor nonguvernamentale, Ambasada Republicii Franța în Bulgaria, mediile academice ș.a.

Fiecare grup a discutat provocările cu care se confruntă sustenabilitatea practicilor și eventualele soluții și a adresat recomandări către cele trei părți implicate în procesul implementării acestor practici: autoritățile naționale, autoritățile locale și organizațiile nonguvernamentale (ONG).

Pe parcursul discuțiilor s-au identificat patru recomandări și provocări-cheie:

- 1. Resursele financiare, umane și materiale sunt tot mai limitate.** Piedica principală pentru sustenabilitatea unei practici respective este finanțarea proiectelor care nu permite implementarea practicilor pe termen lung. La finanțarea proiectelor lipsește și posibilitatea repartizării ulterioare a resurselor pe parcursul proiectelor în funcție de nevoile grupurilor-țintă, ceea ce adeseori creează dificultăți serioase municipalităților și ONG-urilor. Este necesară întocmirea unor proiecte mai flexibile, care să corespundă nevoilor concrete la fața locului. La nivel local, este necesar să se acorde o atenție tot mai mare investițiilor și dezvoltării capitalului uman în vederea reunirii eforturilor municipalităților și organizațiilor civice pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. **Parteneriatul mai larg și utilizarea mai eficientă a resurselor este de o importanță-cheie, mai ales atunci când ne aflăm într-o situație în care resursele sunt insuficiente.**
- 2. Adeseori lipsește o evaluare a implementării practicii și o analiză aprofundată a rezultatelor obținute.** În această privință ar fi bine să se acorde o atenție mai mare analizei critice a rezultatelor, astfel încât activitățile planificate în cadrul proiectelor și serviciilor să corespundă necesităților comunității. Foarte des totul începe de la capăt, se experimentează noi abordări, cu toate că unele municipalități și organizații nonguvernamentale deja au acumulat experiență concretă. **Analiza practicilor și abordărilor existente și schimbul de experiență vor contribui la îmbunătățirea învățării reciproce, precum și la eficiența și eficacitatea investițiilor.**
- 3. Administrația municipalităților este supraîncărcată** cu activități nespecifice precum este furnizarea de servicii sociale. Delegarea la nivel local este îngreunată din cauza bazei normative incomplete sau dezvoltării unor politici la nivel național. Este necesar **să se implementeze măsuri care promovează realizarea proiectelor și delegarea serviciilor sociale unor organizații nonguvernamentale, ceea ce în principiu presupune mai multă flexibilitate, capacitatea de adaptare la mediul înconjurător și asigurarea de finanțare suplimentară.**

Recomandări către autoritățile naționale în vederea îmbunătățirii cooperării:

- **Flexibilizarea bazei normative** – baza normativă să fie orientată către rezultatele pentru copii și familii și nu către respectarea formalităților administrative. Cerințele administrative trebuie revizuite, astfel încât accentul să rămână pus pe oameni și nu pe decontarea proiectelor.

- **Actualizarea standardelor financiare** – standardele financiare stabilite pentru serviciile respective, nu sunt actuale și cel mai des sunt mai reduse decât costurile reale necesare pentru furnizarea serviciului. Este necesar un mecanism de actualizare sistematică a acestor standarde, astfel încât acestea să corespundă condițiilor reale. Capacitatea unora dintre serviciile existente sunt excepțional de reduse în comparație cu nevoile copiilor și familiilor din localitatea respectivă.
- **Promovarea cooperării dintre municipalități** – crearea unor mecanisme care ar permite municipalităților dintr-o regiune să lucreze în parteneriat în domeniul furnizării serviciilor sociale.
- **Asigurarea accesului organizațiilor nonguvernamentale la programele operaționale** – participarea ONG-urilor ca parteneri cu drepturi egale și asigurarea oportunității de aplicare pentru o parte dintre schemele programelor operaționale, vor menține numeroase practici deja existente, care și-au dovedit utilitatea, și vor scuti municipalitățile de desfășurarea unor activități care nu le sunt specifice. De asemenea, aceasta va ajuta autoritățile locale și organizațiile nonguvernamentale să planifice împreună dezvoltarea serviciilor la nivel local, ceea ce va contribui la creșterea eficienței și eficacității acestora și va răspunde la nevoile reale ale comunității.
- **Este necesară reinvestirea resurselor „economisite”** mulțumită capacității reduse sau mulțumită desființării instituțiilor pentru copii. Trebuie elaborat un mecanism de realocare a resurselor libere, care să garanteze că acestea vor fi utilizate pentru noile servicii destinate copiilor și familiilor și nu se vor pierde în bugetul de stat.

Recomandări către municipalități privind dezvoltarea serviciilor destinate copiilor și familiilor:

- **Recunoașterea bunelor practici create de organizațiile nonguvernamentale** – este necesar ca autoritățile locale să recunoască problemele identificate de organizațiile civice. Asumarea de angajamente din partea autorităților locale pentru soluționarea acestor probleme și valorificarea capacității organizațiilor civice va contribui la soluționarea problemelor concrete ale oamenilor și va garanta sustenabilitatea practicii sau serviciului.
- **Includerea sectorului civic în procesul de planificare** – planificarea în comun a politicilor și practicilor destinate copiilor și familiilor, astfel încât acestea să reflecte cu cât se poate mai exact nevoile comunității respective.
- **Afirmarea și extinderea practicilor inovatoare** – „standardizarea” unei practici inovatoare și implementarea acesteia în cadrul unui serviciu deja existent adesea are consecințe negative. Este necesar să se creeze posibilități de afirmare a practicilor și serviciilor inovatoare care și-au dovedit eficiența.
- **Asigurarea unei monitorizări de calitate din partea municipalității** – municipalitatea să își asume rolul unei organizații de planificare și monitorizare, eliberându-se de rolul nescpecific de furnizor de servicii sociale. Monitorizarea din partea municipalităților este un mijloc de promovare și garantare a calității serviciului.
- **Delegarea** – continuând recomandarea precedentă, repartizarea clară a rolului furnizorilor și instituției care efectuează planificarea/ monitorizarea.
- **Intensificarea cooperării dintre municipalități** – creșterea disponibilității municipalităților de a coopera cu municipalitățile vecine în vederea realizării unui schimb de experiență și crearea de posibilități de învățare reciprocă.
- **Constituirea unor fonduri de susținere a asistenței sociale** – constituirea unor fonduri care să susțină bunele practici/practicile inovatoare după încheierea finanțării în cadrul proiectului și înaintea inițierii activității delegate de stat.
- **Flexibilitate în ce privește proiectul respectiv** – cerințele față de serviciul respectiv să fie orientate către calitatea procesului și rezultatelor, și nu către cerințele administrative.

Către organizațiile nonguvernamentale:

- **Disponibilitatea organizațiilor nonguvernamentale** – implicarea municipalităților în etapa de planificare a serviciilor/practicilor respective și cooperare de-a lungul întregului proces.
- **Flexibilitate și adaptabilitate la schimbările mediului ambiant** – căutarea de asistență tehnică și financiară suplimentară.
- **Respectarea** standardelor de calitate – în vederea garantării siguranței copiilor, respectarea drepturilor lor și obținerea unor schimbări pozitive în dezvoltarea lor. Informațiile privind progresul proiectului și/sau serviciului să fie cu cât se poate mai fiabile, corecte și utile și să se poată utiliza de către toate părțile interesate.
- **Dezvoltarea capacității la nivel local** – promovarea creșterii capacității organizațiilor nonguvernamentale locale și dezvoltarea unui mediu favorabil pentru activitatea sectorului civic. Susținerea activității de advocacy a persoanelor și organizațiilor locale, lucrul în rețea și coaliții care funcționează în parteneriat, precum și capacitatea de monitorizare.
- **Participarea tuturor părților interesate** – participarea copiilor și tinerilor și implicarea comunității locale prin atragerea de voluntari, căutarea susținerii mediilor de afaceri și presei va contribui la identificarea nevoilor actuale ale oamenilor și obținerea sprijinului celor care sunt interesați de deciziile sau vor fi afectați de ele.
- **Diseminarea** bunelor practici – în afara învățării reciproce și schimbului de experiență, aceasta duce și la creșterea informării decidenților la toate nivelurile publice privind potențialele soluții ale problemelor sociale comune.

Liberté • Égalité • Fraternité

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

AMBASSADE DE FRANCE EN BULGARIE

Cu susținerea financiară
a Ministerului afacerilor
externe al Republicii
Franța

НОВ-НАУ ЦЕНТЪР ЗА
АЛТЕРНАТИВНИ ГРИЖИ
ЗА ДЕЦА — НБУ

Ghidul este elaborat consultând Centrul
de competență în domeniul serviciilor
alternative și Agenția pentru asistență socială

National Network for Children

Sofia 1463, Bul. „Vitosha“ 58, et. 4

tel./fax: +359 2 988 82 07

+359 2 4444 380

office@nmd.bg

www.nmd.bg